

Rozhovor: Informantka 1 (35 let, Praha)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešla sama nebo s rodinou?

Do Anglie jsem odešla s mým druhem a dvěma syny.

2. V jakém roce jste odešla?

V roce 2010 jsem odešla. Žili jsme tam vlastně rok.

3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešla a kam?

Já jsem z Prahy. Já jsem zvyklá na ruch. Než jsme odsud odjížděli, tak jsme tady měli byt. Tam jsem dala tetu do pronájmu. Přihlásila jsem na ni i všechny služby. Takhle jsem si vlastně udělal pojistku, kdyby náhodou jsme se vrátili. Bylo to hrozně malý městečko, spíš jako vesnice. Jmenovalo se to Chatham. Českých Romů bylo a je v tomhle městečku strašně moc. Tam když se jde, tam jsou jenom ty „high street“ a když jsme šli na poštu, tak jsme šli jednou cestou. Chtěli jsme jít do bankomatu, tak furt ta samá ulice, ta samá cesta. To není jako tady když chcete na nákup do Globusu, jedete do Čakovic, nebo když chcete do Tesca, jedete do centra.

4. Byla jste již někdy dříve ve Velké Británii?

Ne nikdy.

5. Měla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?

No my tam odjeli a to už tam byl můj bratr a moje sestra. A ještě před nimi, to už tam byla naše teta. To vždycky jeden tam byl a přišel další, kterej se postavil na nohy a takhle jako to fungovalo. Ta teta tam byla před bráchou asi tak dva roky.

6. Jaké jste měla důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?

Já jsem tam odjela, protože jsem tam měla sestru a bratra, ty tam odjeli jako první a po nich, asi po měsíci odjela i naše maminka. Já jsem to tady teda nedávala, jako že mám všechny z rodiny v cizině. Byla to tedy i psychická stránka a chtěli jsme zkusit něco lepšího. Je taky pravda, že kluci (synové) měli ve škole nějaký ten problém, i když si s tím teda uměli poradit, ale prostě se to taky ozývalo ten rasismus. Takže to byli teda dvě hlavní věci, nejdříve že mi odjela ta rodina a taky ten rasovej podtext. Já si myslím, že všichni Romové mají stejný problém, většinou odcházejí do Anglie, protože kvůli rasismu, třeba ti Romové ze Slovenska, tak ti to tam mají hodně těžké. Všichni jsme odjeli za lepším životem.

7. Měla jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.

Ne, ale jako když sem byla malá, tak jsme byli s mámou v Německu. Mohli jsme tam být asi tak rok.

Integrace ve Velké Británii

1. Socio-ekonomická dimenze integrace

1.1 Měla jste ve Velké Británii zaměstnání?

Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledala? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měla jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získala jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?

Než jsme měli přijet, tak už jsme měli já a můj manželi zajištěnou práci. My jsme uklízeli a děti chodily normálně do školy. Bylo to teda těžký pro kluky (synové). Uklízeli jsme normálně v Tesco. Já teda nedělala na plnej, to je ten fulltime. Moje maminka zase uklízela ve školce a taky nepotřebovala mluvit anglicky. Tu práci nám zařídil můj brácha, on tam dělá managera. Peníze jsme brali jednou týdně, to nám stačilo pro celou rodinu na jídlo, pronájem domu, hygienu atak, ale jinak nic z toho jsme neušetřili. Práce tam bylo hodně, ale pak byl najednou nátlak a někde chtěli i angličtinu. A takhle když někdo přijede a neumí mluvit, tak je to těžký. Takže vlastně ten co už v Anglii byl nějaký rok, tak chodil s váma všechno vyřizovat, třeba do banky atak. Já kde jsem pracovala, tak to byl úklid na dvě hodinky v potravinách. Neměla jsem žádný problém, ani třeba s lidma. Ani třeba s bosem, jak oni mu tam říkají. Ani s těma dalšíma ženskýma, nic prostě. My když jsme šli do práce, tak to bylo prostě hození do vody. Já jako ze základky nějakou angličtinu, ale můj muž vůbec teda. Nebylo to teda lehký, ale chtěli jsme to.

1.2 Jaké jste měla Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

My jsme bydleli v jednopatrovém baráku společně s mojí sestrou, druhem a dětmi. Až teda na mojí mamku, ta měla svůj byt. V takovým řadovým.

A bratr ten už měl taky svoje. Romové bydlí normálně, kde se dá, podle toho co je volný. Většinou každej z Romů tam měl barák. Skoro ob barák bydlela nějaká rodina. Prostě co bylo volný, to se vzalo. A i Britové bydleli normálně vedle nás. Nejdříve jsme bydleli u mé sestry. Ale pak začal být takovej systém, že choděj k lidem domu chodit kontroly, kdo a kde bydlí, kolik je vás v jednom domu atak. Ale prej to bylo jenom v tom našem městě, kde jsme bydleli. Jakmile jsme po půl roce dostali přídavky, tak jsme se rozhodli, že si vezmeme baráček.

1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

My jsme nic nepobírali, žádný ty dávky nic, protože se to stále vyřizovalo. A dostali jsme to pak zpětně. Oni si nás proklepávali, ale to dělají každému. V Anglii jinak dostáváte přídavky, i když děláte. Jmenuje se to „working tax“, to je takový bonus, když děláte a vyplácí se jednou měsíčně. Normálně tam taky dostáváte přídavky na děti. Když teda děláte, co máte, tak je tam nárok. Děti chodily do školy, a jakmile já jsem začala chodit do práce, tak mi začal chodit „working tax“ to je takovej ten bonus když pracujete. Pak můžete dostat „tax credit“ to je třeba na děti.

Když si chcete vyřídit něco, tak prostě jedině přes telefon. Tam to není tak jako u nás, že byste šel někam na úřad s papírama, ne tam je prostě všechno přes telefon a přes poštu. Takže to tam takhle funguje. Když už jsem na nějaký úřad šla, tak jsem nikdy neměla pocit, že by se ke mně nějak chovali špatně.

Já sem v práci nedělala na plnej, to je ten „fulltime“ že jo, to jsem nedělala. Takže podle mě kdybych dělala na plnej, tak kdybych marodila, tak bych něco dostala. Ale já když jsem marodila, třeba chřipka a byla jsem čtyři dny doma, tak sem dostala míň peněz.

2. Kulturní dimenze integrace

2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Já osobně jsem si tam prostě nepřišla svobodná. Já jsem si tam prostě přišla hrozně sevřená a vůbec jsem tam necítila svobodu. Nevím, jestli to bylo tím městem. Mě to tam prostě stresovalo. Můj manžel, teda jakoby můj druh, ten se tam taky necítil dobře. Ale klukům (synům) se tam líbilo strašně moc, ti nechtěli ani domů (do ČR). Ze začátku se jim tam ale nechtělo, báli se, že se nedomluví. Občas jsem třeba dostala chuť na nějaké české jídlo, tak sem si zašla do obchodu k Polákům a ti mají hodně české zboží. Když jsem třeba dostala chuť na českou Tatrunku, tak sem šla taky k nim. K Polákům jsme chodili rádi nakupovat.

2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Mně se tam třeba líbilo to, že se na Vás nikdo nekouká, že tady v Praze když někam jdete, tak si vás každej sjede. Ale tam prostě ne, tam kdyby šla třeba v pyžamu do města, a to už jsem tam viděla párkrát, tak Vás tam nikdo nesjede. Tam to nikoho nezajímá, jak chodíte obléknutý. Ale co mě tam teda štválo, tak že tam jsou děti na prvním místě. Když ty děti tam nemají řád, tak třeba v krámě se válej po zemi, shazují věci z regálů, tak oni je tam nechají to dělat. Ale tady u nás ne, tady by vás sekuriťák vyhodil. Jinak u těch dospělých, u těch sem nepoznala nic. Ty jsou právě fajn. Hodně těch Poláků tam je, pak Pakistánců, ty mají třeba hodně krámů, hodně jsou přes jídlo atak.

2.3 Komunikovala jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Já jako ze základy trochu umím, ale můj manžel jako vůbec nic, pro něj to nebylo lehký se učit. Ale časem se jako dá naučit, nebo jako pochytit nějaký slovíčka.

2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

Ne to ne, ale vím o jedné Romce, která tam žije v Anglii s Pákistáncem. On měl něco jako večerku, tak se chodilo nakupovat. Takže takhle se dali dohromady. Jako jinak nikoho takhle neznám, ale to spíš jejich děti. Znáám tam jednu rodinu a ta když přišla, tak jejich dceři byly dva roky, teď už té holce může být třeba dvacet let, tak vím, že žije s Britem normálně. Takže to se týká spíš těch mladších generací. Ale neznám nikoho, kdy by v mém věku jako přijel do Anglie sám a našel si někoho jako Brita nebo tak, to ne. To spíš si myslím, že se takhle někdo seznámí jako Romka s Romem v Anglii a dají se dohromady.

2.5 Setkala jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

(bez odpovědi)

3. Právní a politická dimenze integrace

3.1 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne, nežádal nikdo. Jen my když jsme tehdy byli v tom Německu, tak tam jsme žádali o azyl.

- 3.2 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

O ten žádal můj brácha tehdy, ale nejsem si jistá, jestli ho dostal. Ale znám lidi, který ho dostali. A vím, že ti, kteří ho dostali, tak se nemusí ani bát Brexitu.

- 3.3 Získala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Ne, ale vím, že jako Romové si spíš nechávají to český občanství a do Česka se vracej, aby si vyřídili papíry, třeba když jim končí pas nebo tak. Nebo jako když se tam narodí dítě, tak dostane britský občanství. Ale jinak já osobně nevím, kdo by měl anglický občanství z Romů.

- 3.4 Vstoupila jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

Ne, v naší rodině nikdo. Jen znám pár romských rodin, který v Anglii chodí hodně do kostela, a tam se scházejí. Chodí tam na to jejich sezení, ale já jako ne. A volit v politice to taky nemůžete, dokud nejsem občanem Británie.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkala jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Ti dospělí s těma nebyl žádný problém, my se tam cítili, jako že jsme tam vítaní. Ale ty děti anglický, ty furt nám říkali, ať se vrátíme do své země. Házeli nám vajíčka do oken atak. Ty děti anglický si můžou dovolit cokoliv, ani rodiče jim na ulici nesmí naplácat na zadek.

- 4.2 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

To spíš jako naše děti, že se kamarádili ve škole a pak k nim chodili třeba domu nebo tak, ale my dospělí jsme se jenom zdravili před školou.

Já a manžel jsme k nim domu na návštěvy vůbec nechodili. Jedině před tou školou když jsme vyzvedávali děti tak jsme si povídali s Angličanama.

- 4.3 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

Já ne, já nejsem takovej typ, že bych se jako kamarádila. Já si ty cizí lidi spíš držím víc od těla. Jako občas jsem si tam s někým popovídala, ale jako nepozvala bych ho nikdy k nám domu. Ani třeba z jejich strany to nebylo.

- 4.4 Byla jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Jo Romů tam bylo plno. Hodně ze Slovenska, pak pražský nebo taky i mimopražský. Prostě z celý České republiky. Jako občas jsme přišly do styku, třeba u tý školy, když tam čekaly na svoje děti maminky tak jsme se dávali do řeči, nebo třeba v krámě. Většinou to byla taková řeč, že si furt stěžovali. Já jsem teda cizím lidem nikdy nic nevyprávěla, jako co se děje nebo jak jsme s postupem peněz a s bytem atak.

Spíš jsme byli v kontaktu s jinýma Romama, kteří byli v Anglii. My jsme byli v tom Chathamu, a taky jsme měli jednoho bratrance v Londýně, sestřenic v Manchesteru. Tak s těma jsme byli v kontaktu.

- 4.5 Pomáhala jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Ne to ne, my tam byli jen ten rok, a jako občas někdo z rodiny od manžela přijel na návštěvu, ale jinak ne nikomu.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátila Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

To bylo v roce 2011.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Když jsme byli týden na návštěvě u rodičů mého manžela, tak to na nás nějak všechno dolehlo a já jsem začala cítit, že i když tu jsou problémy a setkáváme se tu s rasismem atak, tak prostě jsem si oddychla. Prostě jsem se tady v ČR cítila víc jako doma a přitom sem v Anglii měla sestru, bratra, no prostě celou rodinu. Já jsem vlastně nechápala sebe, proč je mi vlastně tady dobře, když taky nikoho ze své rodiny nemám. A v době kdy jsme byli už tady v Praze, tak se mezi Romama v Anglii kde jsme byli, začali šířit takový fámy, že se to tam zhoršilo atak. Tak jsme si říkali, co teď.

Takže jsme se s manželem dohodli, že se vrátíme do Čech. Já sama jsem manželovi řekla, že raději zůstaneme tady. Takže jsme se teda ještě vrátili do Anglie a normálně se sbalili a vrátili se zase domu. Nakonec mama se taky vrátila, další ségra se vrátila, teďka se další ségra vrátila a nakonec brácha odešel teďka do Německa. Takže všichni nakonec odešli. A ta ségra, co se taky nedávno vrátila, mi říkala, že tam v Anglii ztratila mládí.

Za mě, ten odchod z Anglie rozhodně není kvůli angličtině. Nejvíc se Romové vrací, co jsem slyšela kvůli rodině, když třeba někdo z rodičů onemocní, tak ho v Česku nechtějí nechat o samotě.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Já jsem tam teda byla v roce 2010. Ale hodně známých odjíždí z té Anglie pryč. Hodně lidí odjelo do Německa. I ten můj brácha, který tam byl, tak taky odjel do Německa.

Transnacionalismus

1. Byla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Ano, ta teta, která tady zůstala a bydlela v bytě po nás, nebo třeba další brácha tady zůstal, tak s nimi jsme normálně byli v kontaktu furt. A pak jsme tu měli taky celou rodinu po mém manželovi, ty zůstali tady taky v Praze. Všichni jsme spolu komunikovali přes skype, Messenger na facebooku. Nebo taky oni za námi někdy přijeli.

2. Navštěvovala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Když jsme dostali tu podporu, tak jsme si začali s manželem hledat svůj baráček, abychom měli už svoje. Nejdříve jsme složili zálohu a pak manžel řekl, že se chce podívat do Čech na návštěvu za rodičema sem do Prahy.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Já osobně ne, protože jsem základ té mé rodiny měla tam v Anglii, to spíš ten můj manžel to cítil. Protože on měl celou jeho rodinu tady v Praze. Třeba můj strejda ten je v Kanadě, odjel tam, když jeho dcerám bylo osm let, teďka jim je přes třicet, a on je vystresovaný že se už sem nikdy nedostane. Protože je velice nemocný a do letadla by to nezvládnul.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Ne, v naší rodině určitě ne. To spíš jsem viděla u Romů na Slovensku. Ti si teda hodně stěžovali, že je na Slovensku všechno drahý, a jak tam špatně žijí atak. Takže vím, že někteří ti ze Slovenska jo, že jako makali od rána do večera a posílali peníze rodině domu na Slovensko, ale my pražský určitě ne.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Ne ani ne, my jsme si nic moc nepřivezli.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Jo, mám tam kamarádku, se kterou jsem se tam seznámila. Ta je taky Romka, protože naši kluci spolu chodili do školy. Asi tak se dvěma nebo se třema lidma jsem v kontaktu, že si občas napíšeme jak se kdo má atak. To jsou jako většinou kamarádky Romy, se kterými jsme se tam seznámili.

Rozhovor: Informantka 2 (43 let, Tanvald)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešla sama nebo s rodinou?
Nejdříve tam odešel můj manžel, který jako slyšel o tom místě, a šel tam nejdříve se svým kamarádem. A pak sem tam přišla já za manželem a naší dcerou.
2. V jakém roce jste odešla?
Bylo to v roce 2015 a žili jsme tam asi tři roky.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešla a kam?
Tehdy jsme odešli z Tanvaldu a to město, kam jsme šli, se jmenovalo Derby.
4. Byla jste již někdy dříve ve Velké Británii?
Ne nebyla, jen v té Kanadě.
5. Měla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
My jsme tam ze začátku nikoho neměli. První tam jel nejdříve můj manžel, aby si tam našel práci a všechno vlastně prozkoumal. A taky aby našel byt a aby my jako rodina jsme vlastně měli kam jít. A asi po třech měsících jsem odešla já za manželem. On už tam měl zařízený byt a našel si tam i práci. Když tam vlastně odešel nejdřív můj muž, tak tam šel s kamarádem, který tam už měl jako bratrance. Takže vlastně ten manžel s tím kamarádem bydleli u toho bratrance.
6. Jaké jste měla důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
No jako nejdřív se můj manžel spojil s tím bratrance toho kamaráda, co už byl v Anglii, a on nám řekl, že tam jsou větší možnosti práce a lepší možnosti pro děti, jako škola atak. Tak jsme se tak rozhodli.
7. Měla jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
*Ano, mám už zkušenost s Kanadou. Tam jsem byla v roce 2009, tam jsme emigrovali no. Tak tam to bylo mnohem těžší než ta Anglie, jo to určitě.
Tam jsme popravdě vůbec nikoho neměli, tam jsme fakt jeli naslepo. My jsme vlastně jenom slyšeli, že tam jezdí lidi a tak jsme to zkusili no. To jsme jeli najednou, celá rodina. Žádali jsme tam o azyl, protože jsme neměli kam jít. Tuším, že jsme tam byli tak dva roky. Tam já jsem nepracovala, můj manžel teda měl nějaké polobrigády, jako že si tam našel nějaký kamarády a ty mu sehnali práci, ale jinak nastalo to ne. Dařilo se nám tam. Ale bohužel, ze zdravotních důvodů jsem se vrátila zpátky do Čech. Jinak bychom tam zůstali.*

Integrace ve Velké Británii

1. Socio-ekonomická dimenze integrace

1.1 Měla jste ve Velké Británii zaměstnání?

Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledala? Měla jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získala jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?

Jo pracovali jsme. A co bych řekla o tý práci jako, tak ze začátku tam určitě nedostanete práci na smlouvu na neurčito. Ty práce teda nejsou na smlouvu, jsou to práce vždycky přes agentury. Musí aspoň něco umět anglicky, protože když jdete pro práci, tak tam musíte dělat různé testy, musíte vyplnit formuláře, je to přes tu agenturu takový, že ta práce je nebo není. Když je hodně práce, tak vám zavolají a vy do tý práce jdete. Když práce není, tak oni tam mají zaměstnance ty svoje kmenový, tak nemáte práci. Bylo to ze začátku teda hodně těžký, ale měli jsme štěstí, že jsme se dozvěděli, že je tam „Jobcentr“, to je takový úřad práce, takže tam jsme byli. Jedna výhoda je tam taková, že berete peníze jednou týdně. Že prostě když víte, že vyjdete s těma penězma, že prostě něco utratíte, tak si jste jistá, že vám za týden je zase máte. Což tady je to těžký, protože tady vám všechno vyplácí jednou měsíčně. Nejdříve ta práce manžela byla o tom, že balil kuřata. A ta práce nebyla přes „Jobcentr“ ale byla přes kamaráda. Když ten kamarád tam žil nějakou dobu, tak mu (manželovi) tu práci dohodil. Já a moje rodina jsme tam měli zkušenost, že prostě práci vám tam dají jen přes agenturu. Jako sama si taky můžete najít práci, ale my tam chodili do práce jen přes tu agenturu. Tam, abyste dostal smlouvu jako natrvalo, to už musí něco bejt. Musíte doložit, že jako už tam pracujete dlouho, mají vás vyzkoušenýho, tak vám to teprve potom nabídnou tu smlouvu. Přes tu agenturu byli zaměstnaní všichni v naší rodině, i ty sestřenice. No my jsme museli chodit do tý školy kvůli angličtině. Nejdřív jsme museli chodit do školy, a pak nám teprve dali práci.

1.2 Jaké jste měla Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

S bydlením je to tam tak, že vlastně chodíte po ulicích a hledáte, většinou na oknách je tam napsáno, že je to jako k pronajmutí, takže si tam zavoláte, prohlédnete si ten byt, nejdříve chtějí nějakou kauci, že jo a pak už můžete bydlet. Vlastně ten manžel tam bydlel ze začátku u toho kamaráda, a bydleli pohromadě všichni, i s jeho rodinou. A pak teda časem našel ten byt. Ten byt byl vlastně kousek od centra. V tom bytě jsem bydlela teda já, manžel a dcera. V současné době, je to s těma bytama už trochu složitější, protože ty byty vlastní už cizinci, jako Pákistánci, Indové a tak a ti to pronajímají. A teďka už jako Slováky a Čechy moc ubytovávat nechtějí no. A myslím si, že je to tím, že si to někteří lidi prostě sami pokazili, tím že třeba přestali platit a td. Neměli třeba na to placení. Některé byty jsou tam opravdu drahý, že se to těžko zvládá. Každá rodina Romů tam bydlí zvlášť, není to tam, jakože ulice čistě Romů. To je tak rozházený. Víte co, tam prostě když hledáte byt, tak nekoukají na barvu pleti, oni tam koukají na peníze, ale o tom jak vypadáte, to o tom není.

1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

To jsme pak zjistili, že se dá pobírat dávky taky na dítě, takže jsme pobírali na dítě přídavky. No ale jako prostě jsme z toho nevystačili. Takže jsme byli asi půl roku na tom „Jobcentru“ a já jsem se vlastně

musela chodit učit do školy angličtinu, protože jsem vlastně neuměla ani slovo. Ze začátku nám na to bydlení jako přispěli, pak nám přispívali i na to jídlo, ale jako pak se to změnilo, že prostě se ty příspěvky dávaly jen těm, kteří měli práci. Takže pak příspěvky dávali těm, co práci mají.

2. Kulturní dimenze integrace

2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Mne se tam líbilo to, že ty lidi jsou tam příjemní. Když jdete třeba po krámech, tak ty lidi co tam pracují tak se s vámi baví, jako vidíte a necítíte, že jako nejste jiní. Kamkoliv jdete, tak se s Vámi moc hezky bavili a to je potom pro člověka moc příjemný. Třeba moje dcera tam chodila na střední školu a myslím si, že tam byla moc spokojená. Třeba pro ty děti, je to tam určitě dobrý, mají výhody.

Ty učitelé, třeba když vidí, že se ty děti snaží, tak jim pomáhají. A hlavně s těma penězma je to tam jiný, tam to zvládají ty lidi, když jako chcete, aby studovali, ale třeba tady v Čechách by taky chtěli studovat, ale z finančních důvodů to nezvládají ty rodiče. Spousta lidí tady v Česku říká, že Romové nechtějí studovat, ale to není o tom, že nechtějí. Mě se tam na Romech líbí to, že každá rodina si pomáhá. Když jako přijdou ostatní, tak dokážou žít v bytě kde žije první rodina. Takže spolu ze začátku bydlí dvě až tři rodiny a když už mají práci a mají peníze, tak jdou dál.

2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

No jako to ani né, akorát jsme si nejdříve třeba, co se týče krámů, zjišťovali, co je kde levnější. Nejdříve jsme se teda rozhlídli, jak to tam chodí. Co se týče nakupování jídla atak, tak jsme spíše upřednostňovali spíš ty Poláky. Jinak na jídlo jako do restaurací, tak to jsme k Polákům a Slovákům jako nechodili to ne, jen nakupovat.

2.3 Komunikovala jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

No potom, co jsme chodili do té školy, tak to bylo určitě lepší. Ze začátku to bylo dobrý, protože když jste komunikoval s úradka, tak vám vlastně přes telefon dávali ty překladatele. Takže takhle jsme komunikovali. Pak už ale trošku přitvrdili, že chtěli, aby vy jste se snažil, anebo jste měl někoho, kdo uměl anglicky a zašel tam s vámi. I já to využívala ze začátku. S tím anglickým jazykem, je to těžký třeba u těch doktorů. Když nerozumíte, tak je to ze začátku fakt hodně těžký. A někteří doktoři v nemocnici vám třeba ani nechtějí dát překladatele. Oni vám ho tam dají, když vidí, že fakt že neumíte, že nerozumíte. Tak vám ho teprve dají. Protože pro ně to samozřejmě stojí peníze.

2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

Tohle spíše chodí u té mladší generace Romů, u starších neznám nikoho.

2.5 Setkala jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

(bez odpovědi)

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne nežádali.

- 3.2 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne nezískala, ale co jsem slyšela, tak ti co ho chtějí, tak tam musejí být dýl než pět let. Musejí to vlastně jakoby doložit, že tam jsou už pět let, třeba výpis z banky a zaměstnání a všechny smlouvy. A takhle to dokázat, a musejí mít prostě práci. Oni tam na tom hodně zakládají, že když už tak musíte pracovat.

- 3.3 Získala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Ne, nesetkala. Oni vám ho tam jen tak nedají. Protože co vím, tak po vás u těch zkoušek chtějí angličtinu, historii. Chodí to tam přes zkoušky no. A prej to stojí hodně peněz. Protože vím, že se tam hodně z nás už dost dětí narodilo a nemají britský občanství. Oni těm dětem dají občanství po rodičích. Rodiče normálně musejí vyřídít pasy český na ambasádě, ale britský jako nedostanou. V mojí rodině ještě nikdo nedostal britské občanství.

- 3.4 Vstoupila jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

To vůbec nevím. To jsem se ani nikdy nikoho neptala.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkala jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Ne, tam v Derby vůbec ne. V jiných městech třeba jo, ale tam určitě ne. Já sama osobně, jsem se tam nesetkala s žádnou diskriminací. Nepocítila jsem nic ani od Angličanů ani od jiných národností.

- 4.2 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

No to ne, jen spíš s těma Polákama, že tam od nás kousek bydleli, tak s těma jsme se jako bavili no a hlavně mezi sebou.

- 4.3 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

No tak tam kam já jsem chodila do práce, tak to byli samý Poláci a Litevci, jako byly tam pár Angličanů, ale moc jsme se s nimi nebavili. Já jsem se tam opravdu necítila jako v Anglii, já jsem se tam cítila jako v Polsku, nebo někde jinde. Tam fakt vládnu Poláci. Oni už tam mají fabriky, všechno. Ti Poláci se tam fakt chytli. I v práci byl vlastně můj šéf Polák, takže s ním sem se domluvila. Ale jako anglicky s námi ten šéf mluvil, testy jsme museli dělat atak.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Ne neznala jsem žádné Romy v tom městě. Vůbec nikoho. Já si myslím, že jich tam bylo dost, to určitě. Ale jako neznala jsem tam nikoho, než jsme se rozkoukali. Jako na ulicích jsme se pak seznamovali a setkávali, nebo když jsme dceru odváželi do školy, tak jsme se potkávali, a dokonce nám i Romové pomáhali, třeba kam máme jít atak.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Jó hodně jsme tam pomáhali Romům, aby se tam dostali. Byli to různí lidi. I někteří z mojí rodiny tady z Tanvaldu. Třeba například dvě sestřenky za námi přijely. Normálně jsem s nimi byla furt v kontaktu, a řekli jsme jim, ať sem přijedou, takže tak přijeli. A žijou tam do teďka. Docela dobře se jim tam daří. Chodí tam do práce, takže se jim tam daří.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátila Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

No bylo to v roce 2017, když jsem se vrátila do Tanvaldu.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Vrátila jsem se sama (smích) s dcerou. A vrátila jsem se, protože jsem se rozvedla s manželem. Prostě osobní důvody no. Ale je taky pravda, že s tou prací to tam nebylo tak dobré. Proto sem se taky jako vrátila, protože jsem tam zůstala sama, a neměla jsem žádnou jistotu, že opravdu budu mít práci každý den, a že si zajistím bydlení atak. Já si myslím, že obecně se Romové vracejí domů do Čech, buď jako za rodinou, že jim je smutno anebo, že nemohou najít práci. A poslední dobou zpřísnili sociálky dávky, dříve vám všechno schválili, ale teďka už to tak není.

Možná, kdyby se mi nestala ta věc, tak taky bych tam zůstala, ale už jsem to tam sama nezvládala. Jako samoživitelka je to těžší.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Nó, hodně lidí tam zůstalo zatím, i spousta jiných lidí tam za námi přijelo odsud z Tanvaldu. Ale jako hodně lidí co znám se toho Brexitu obává, že se prostě budou muset vrátit. Protože prostě se nechtějí vrátit. I moje rodina má strach, jestli se budou muset vrátit.

Transnacionalismus

1. Byla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Ano byli jsme v kontaktu, hodně. A v kontaktu jsme přes internet (smích). Prostě přes facebook, přes skype atak. Často si jako voláme.

2. Navštěvovala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Ne navštěvovali.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Jako já jsem tam měla s sebou manžela a dceru, takže tu hlavní rodinu jsem tam měla. Ale jako bylo mi smutno po ostatních, stresovala jsem se z toho, že tam nikoho nemám, že tam nikoho neznám, neznala jsem prostředí, nevěděla jsem, jak tam budeme žít, jestli se nám to tam povede, protože tady jsme všechno zanechali.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Jako setkala jsem se. Ale v naší rodině ne. Myslím, jako že jsme nikomu nepomáhali. Ale je pravda, že jako manžel tam šel první, aby nějaký peníze vydělal, aby my jsme tam mohli jít taky. To nebylo odsud z našich peněz. Nejdřív musel manžel tady vydělat peníze, aby sám se tam dostal.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Ne, ty peníze nám tam stačily akorát. Tam se nedalo prostě nijak ušetřit. Teda aspoň my ne (smích). Jako taky jsem o tom slyšela, že by si přivezli peníze a něco si tu koupili.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Ano hodně jsem s nimi v kontaktu, třeba s těma sestřenkami, které jsem tam dostala. Já tam za nimi i dost často jezdívám. Ted'ka jsem tam byla taky nedávno. Oni mě přemlouvají at' tam jako zůstanu. Ale už jsem tam prostě nezůstala. Třeba moje dcera, tak ta se vrátila ted'ka nedávno. Ona tam původně v úmyslu, jako že tam zůstane, že by tam pracovala. Ale bohužel je to tam s tou prací „na zavolání“. Prostě nemáte tu jistotu, že opravdu vám dají na každý den práci. Občas se stane, že Vám dají práci jen pár dní v týdnu. Stane se, třeba já mám zkušenost, že jdete ráno do práce, ted'ka tam stojí spousta lidí, a oni přijdou a mají seznam a čtou lidi, a ty který nepřečtou, tak jdou zpátky domů. Prostě není tam ted'ka tolik práce. Ale někdy mám opravdu chuť se vrátit, protože když si řeknu jak to tam je, a jak je to tady. Ale jak říkáte, mám strach z toho Brexitu, protože nevíme jako co očekávat, třeba tady všechno zanecháte a oni vám řeknou, at' jdete pryč. Říkají hodně Romové, že se třeba začne jezdit do Německa. Hledají, kde se dá žít líp. Je to bohužel tak.

Rozhovor: Informantka 3 (22let, Tanvald)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešla sama nebo s rodinou?
Do Anglie jsem odešla s rodičema a tehdy mi bylo patnáct let. S maminkou a tatínkem. Nejdříve tam ale odešel táta vlastně s jeho kamarádem, a pak my.
2. V jakém roce jste odešla?
Odešla jsem v roce 2012. V roce 2012 jsem odejela a bylo to tam jiný než tady.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešla a kam?
Z Tanvaldu jsem odešla.
4. Byla jste již někdy dříve ve Velké Británii?
V tý Kanadě jsme tehdy žádali o azyl.
5. Měla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
Nejdřív tam odjel můj tatka a po pár měsících jsme tam odjeli i s matkou. Na tom začátku tam táta už chodil do práce, našel si tam byt. Není to tam úplně jednoduchý, že si jako člověk představuje, že jako jedu do Anglie a mám všechno. Je to stejný jako tady, člověk musí chodit do práce a musí si něco vybudovat. Takže asi po dvou měsících jsme tam šli s mamkou no. A tam jsme pak žili jakoby normálně. Táta tam vlastně odešel s kamarádem ještě jedním
6. Jaké jste měla důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
Můj tatka tady v Tanvaldu nemohl najít práci, on tu byl dříve svářeč. Nemohl dlouho najít práci a nebylo to tu prostě dobrý, takže jsme se my všichni rozhodli, že pojedeme do ciziny. Tak jakože zkusíme nový život, jestli to půjde. Jako šlo to tam, stokrát líp než tady v České republice. Tu cílovou lokalitu jsme si vybrali už ani nevím proč, myslím, že tam táta měl již nějaký kamarády, kteří tam bydlí už vlastně spousta let. Takže když spolu mluvili, tak říkali, jak to tam chodí a oni nám narovinu říkali pravdu, jak to tam chodí, protože pokud si to někdo sám na vlastní kůži nezažije, tak neví, o co jde. Takže z toho důvodu se táta rozhodl tam jet a zkusit to.
7. Měla jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
My jsme už jednou bydleli v Kanadě. Takže třeba angličtinu jsem už normálně ovládala. V Torontu jsme byli v roce 2009. Dva roky jsme tam byli, takže jsme se vrátili v roce 2011. Takže tam mám taky za sebou tu školu. Tam jsem se naučila angličtinu líp. Co se týče mých kamarádek tam, tak ty už anglicky uměly. Ony byly vlastně odsud z Čech. Tam když jsme šli emigrovat, tak kamarádky jsem si našla, který uměly už anglicky, takže mě učily anglicky. Potom jsem nastoupila do školy a naučila jsem se základy. Učitelky mě tam naučily tu angličtinu fakt dobře. Takže když jsem šla do Anglie do školy, tak už jsem všechno uměla mluvit. A s tou angličtinou jsem se zdokonalovala. Dost často jsem pak chodila překládat rodičům, takže jsem s nima všude chodila.

Integrace ve Velké Británii

1. Socio-ekonomická dimenze integrace

1.1 Měla jste ve Velké Británii zaměstnání?

- Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledala? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měla jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získala jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?
- Pokud NE, jakým jiným způsobem byly ve vaší rodině zajišťovány finanční prostředky? Byly pro Vaši rodinu přijatelné náklady spojené s životem ve Velké Británii?

Já jsem tam chodila do školy, do desáté třídy, což bylo už jakoby střední škola. Ale nedostala jsem pak na studium, to hlavní, který jsem chtěla. Ale od šestnácti let jsem tam už začala pracovat. Je tam práce taková, že to není jakoby na hlavní pracovní poměr, ale je to jakoby na DPP, že vlastně pokud je sezóna, tak ta práce je. Začala jsem dělat různě po krámech a ve fabrikách, jako balič masa. Prostě od šestnácti let jsem tam začala pracovat a pracovala jsem už do té doby, dokud jsem sem nepřijela. To bylo po třech letech. Jinak v té škole, tam jsme chodili jako všichni, třeba i Britové, prostě všichni kdo jsme tam byli. Tam se jako chodí do školy od nějakých pěti let, do první třídy a je tam vlastně jedenáct tříd. Jedenáct tříd musíte absolvovat, a pak máte test, kde projdete nebo neprojdete. A pak podle toho jdete někam dál, jako na vysokou. U nich je to vlastně jako základní ale i střední škola. Vůbec to tam jako nerozdělují, jako že by byla nějaká třída pro cizince nebo tak. My jsme tam byli všichni dohromady.

Ale my cizinci, co jsme byli v té třídě, tak jsme měli jednu učitelku, která nám to vysvětlovala pomaleji. A dávali na nás ohledy, prostě že neumíme anglicky. Takže to vysvětlovali pomaleji. Když už jste vlastně jako v té desítce, tak chodíte po školách, taková jako exkurze a tam si vybíráte školu, na co byste chtěli jít. A tam si podáváte přihlášky. Když pak doděláváte tu jedenáctou třídu, tak děláte hlavní testy, ale nejsou jednoduchý, protože jsou tam hodně jako spisovný slova a málo co jsem tomu rozuměla. Takže jsem to neudělala, udělala jsem málo bodů. Chtěla jsem tam studovat podnikání. Měla jsem dvě přihlášky, podnikání a cukrářka. Ale nedostala jsem se ani na jednu školu. Což mě teda mrzelo, ale říkala jsem si, že přeci nebudu sedět doma, takže jsem šla hnedka už od šestnácti let do práce. Tam vlastně od šestnácti let můžete pracovat, pokud máte to „insurance“. A vlastně s tím číslem vás vezmou všude do práce. Pokud tam chodíte do školy, tak v šestnácti letech vám to „insurance“ číslo posílají sami. Je to vlastně jakoby vaše osobní číslo, co se týče třeba pojištění, do práce, tam to číslo potřebujete všude. Na různá místa to číslo tam musíte mít. Ve škole jsem se jako nejvíce bavila s Čechama třeba. Hodně tam bylo Čechů a Slováků. Vlastně se všema jsem se bavila. Já jsem tam nedělala rozdíly, že mluvím jenom s Čechama, protože mluvím česky. Bavili jsme s lidmi i s ciziny, protože jsme se pak naučili líp mluvit i anglicky.

Můj táta když tam přijel, tak hledal práci asi tak tři týdny, pracoval ve fabrikách, pomáhal stavět zábradlí nebo malovat zábradlí. Prostě takovýdle práce, dokud neuměl pořádně anglicky, protože dokud tam člověk neumí dobře anglicky, nebo aspoň nějaký základy, tak se jen tak do té práce nedostane. Nějaký ten základ se prostě musí znát, co se týče třeba bezpečnost, jak se říká, základ co se stane tomu člověku a podobně, nestáčí umět slovo „hello“. Hned jak jsem přijela s maminkou, tak oba začali pracovat. Oba vlastně pracovali ve fabrice, ale v jiném městě. V tom městě, kde jsme bydleli, tam v tu dobu práce nebyla. Jenom na sezónu to tam vždycky je. Takže oni chodili do práce a já jsem chodila do školy. Takže vlastně dělali krátce, protože střídali práci. Tu práci si jinak museli shánět sami, chodili po agenturách po městě, tam se vlastně zaregistrujete a oni vám dají vždycky vědět. Jinak když jdete do agentury, tak všude musíte dělat do každé práce test. V každém testu máte matiku, bezpečnost atak. A

kdo to neudělá, tak toho člověka prostě nevezmou. Ale někdy se stane, že ho vezmou, i když to neudělá. Takže já jsem se dostala hnedka do té práce.

- 1.2 Jaké jste měla Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

No nejdříve tam přijel můj táta a bydlel tam u kamaráda, jakoby u jeho rodiny. Oni to vlastně nejsou ani rodina. Já ani nevím, co to jsou.

A vlastně šel tam ještě s jedním kamarádem. Bydleli teda u toho kamaráda a trvalo to asi tři týdny, než si našel práci vlastně. Když jsem přišla já s maminkou, tak už jsme vlastně měli byt normálně. Takže jsme bydleli ve svém bytě. Potom si oba rodiče už našli práci. Jinak bydleli jsme asi tak patnáct minut pěšky od centra. Ta čtvrt' byla teda celá, byla čistá, nebydleli tam žádní takový, že by dělali bordel nebo tak. Tam jsou takový baráčky, jako by takovej jeden dlouhej barák a jsou tam vždycky jedny dveře vlastně pro každou rodinu. Takže všichni vlastně bydlí za sebou. Jsou tam jako i baráčky, že rodina bydlí samostatně, ale to už je jako v jiný čtvrti. Jsou tam místa, kde i čtvrti čistě jenom ty bohatší, je tam třeba i jedno místo, kde jsou takový baráky, že to člověk nikdy v životě neviděl. Jako je to tam moc hezký, co se týče města. Zem je třeba čistá, není tam žádná špína. Většinou na té ulici, kde jsem bydlela já, tak tam bydleli hodně „latviáci“ to jsou podobní jako Ukrajinci. Ta jejich země je blízko vlastně Ukrajiny a Ruska. Bydlelo tam taky hodně Slováků, ale Britové tam bydlela tak jedna rodina v té čtvrti, jinak bydleli někde jinde ti Britové. Hlavně tam jako bydleli cizinci, co se týče třeba kvůli práci atak. Hlavně ti Slováci tam bydleli. My jsme třeba bydleli v domě, který měli Pákistánci, protože oni už tam mají úplně všechno. Jim jsme dávali ten nájem, že jo. U nich právě občas pracoval táta, když třeba ty byty byli zdemolovaný, tak se vymaloval, vyměnila se podlaha atakovýdle věci. Byli celkem bezproblémoví.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Ze začátku ano, ale nevím, co to přesně bylo. Ale nějaký peníze od státu byly. Vím jen, že moje rodiče nějaký dávky na mě braly. Vlastně dokud jsem nedochodila školu. A braly taky dávky na nájem, do té doby než vlastně začali chodit do práce. Jak říkám, ta práce tam nebyla furt. Takže třeba týden až dva museli pobírat sociální dávky, když zrovna nepracovali. Takže když zase šli do práce, tak sociálka nic nedala. A takhle to furt jakoby chodilo dokola. Spíš jakoby táta chodil do práce. Když nebyla práce, tak právě táta chodil jako natírat a malovat třeba nějaký pokoje, tam vlastně ty baráky vlastní Pákistánci už hodně. Mají už svoje byty, krámy, zastavárny, prodávají tam zlato pákistánský atak.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Určitě, je tam velký rozdíl. Ty peníze jsou tam týdně. Tady vlastně když se bere jednou měsíčně, tak vlastně musí člověk čekat měsíc na nějakou tu korunu a čeká, jak dožije do konce měsíce. Tam prostě berete týdně peníze, a můžete vlastně cokoliv, můžete si víc dovolit, něco koupit a čekáte na něco. Když už jsem chodila já do práce, tak jsem si mohla dovolit všechno, co chci koupit. Na co jsem měla, to co jsem si nemohla dovolit koupit tady, tak sem si mohla koupit tam.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Ne nebylo. Všechno bylo tak nějak stejné jako tady.

- 2.3 Komunikovala jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Tu angličtinu jsem tam využívala dennodenně. Potom už i venku mezi kamarádka jsem mluvila jenom anglicky, česky jsem pak už trochu zapoměla (smích). Hodně jako Romové co jsou tam odmalička a umějí česky, ale jak furt mluví anglicky, tak úplně zapomenou český jazyk, neumí skloňovat, je to pro ně obtížné. Když se pak vracejí třeba sem do Čech, tak je to občas pro ně hodně těžký. Je to hodně těžký. Jako mluvit třeba umí, ale zas psát třeba nezvládají. U nich je to pak obtížný zase chodit do školy.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

Ne, o tom nic nevím.

- 2.5 Setkala jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

Já myslím, že jsme jako rodina nikdy žádný problém neměli.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Neznám. Nesetkala jsem se. Jako neznám, že by tam nějaký azyl byl. Ten azyl je tam spíš pro ty bezdomovce asi.

- 3.2 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Taky ne, vlastně trvalý pobyt dostane hnedka, jak dostanete byt. Vlastně když si najdete byt, tak je to váš trvalý pobyt, kde bydlíte a na tu adresu vám chodí všechno.

- 3.3 Získala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Jako já ne, ale znám tam jako dost lidí, co tam třeba žilo dvacet let. Vlastně ti starší, ale neznala jsem je já osobně.

- 3.4 Vstoupila jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

Ne.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkala jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Žádná diskriminace tam není. Tam žádný člověk nepocítí diskriminaci. Jako taky je ten rasismus, to je všude, že jo. Ale není to tam znát, jak tady. Tam jdete kolem města, a oni vás pozdravějí a říkají ti „jak

se máte?“. Není tam znát žádný rasismus, ani ve škole. Ani v práci. Já jsem to prostě nikde nepocítila. Já teda osobně ne.

- 4.2 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

No je tam hodně Poláků, třeba večerky mají hodně Poláci. Ale taky měli hodně Latviánci, Afgánistánci. Ono se to jmenovalo jako polský krám, takže tam měli taky i český výrobky, měli tam všechno. Jako normální krámy v Anglii jako anglický krámy, tak ne. Ale tady ty večerky se jmenovaly „polish shop“ takže tam se dají koupit český věci. Když jsme dělali jako velký nákupy, tak se chodilo do britských krámů jako je „Fun food“ tam je to hlavně okolo masa. Do večerek se chodilo kupovat jako český koření, chleba a podobně.

- 4.3 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

Tak většinou v práci Britové, Latviánci, Poláci a Slováci takže s nima jsem normálně nejvíc komunikovala. Nejvíc jako Poláci jsou tam v práci, protože ti to i vedou někdy. Vlastně náš šéf Polák, takže pokud neumíte až dostatečně anglicky, ale on musí s vámi mluvit anglicky, on si s vámi nemůže dovolit mluvit polsky.

Pokud ale něco neumíte říct anglicky, tak mu to normálně řeknete česky a on vám prostě nějak odpoví. Ale spíš ti Poláci tam mají tu práci.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

No tak oni byli z různých měst tady jako z České republiky, ale jako kamarádila jsem tam úplně se všemi. Jako s každým z jiného města. Třeba Teplice, hlavně z Teplic tam jsou čeští Romové. Já myslím, že čeští Romové se tam baví jako celkově. Nedělají rozdíly, baví se jak se Slovákama, tak s cizincem. Nedělají rozdíly. Prostě bavili se tam všichni dohromady.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Takhle co znám, tak jakoby nevím o ničem. Protože každého koho znám tady z Tanvaldu, tak už nikdo není, kdo by šel do Anglie. My jsme tam byli sami.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátila Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

Po třech letech jsem se vrátila. Takže v roce 2015 a vrátila jsem se sama, máma a táta tam zůstali, ale už rozvedení. Asi po půl roce přijela mamka potom zpátky sem do Čech.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Vrátila jsem se proto, že ta práce už tam prostě nebyla. A taky se mi stýskalo no a vrátila jsem se sem sama zpátky. Prostě mě už se tam přestalo líbit a chtěla jsem se taky vrátit zpátky a zkusit to tady znova a nějak se chytout. Já jsem se vlastně vrátila hnedka v osmnácti letech zpátky. A hlavní důvod byl, že jsem měla tady přítele. Takže jsem se vrátila hlavně z tohoto důvodu. Já jsem si během čtrnácti dnů dokázala sehnat byt i práci. Chodila jsem tady i do školy, aspoň nějaký ten papír abych měla, když jsem to nezvládla tam. Ale bylo to těžký, já jsem šla na „bižuterku“ tady v Tanvaldu, ale neudělala jsem to, protože jsem zároveň musela chodit do práce a nestíhala jsem chodit do školy, na praxi, prostě

nezvládala jsem to. Takže prostě to vykoumali tak, že mě museli vyhodit. Protože prostě nemůžu chodit do práce a do školy. Zameškávala jsem ty hodiny, které bych měla mít. Já jsem chodila třeba jenom dvakrát do týdne. Nebo jsem třeba odcházela dřív, když jsem měla odpolední. Takže jsem zase tady začala pracovat, po různých fabrikách jsem dělala. Od té doby, to tady mám takhle furt.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Pokud je tam pět let ten člověk, tak tam bude mít trvalý pobyt. Ale jako slyšela jsem, že pokud tam přijede teďka někdo, tak si musí požádat o dočasnou imigraci, jakoby vízum na pět let, a musejí uvést důvod, proč tam jedou. A pak po pěti letech, tam dostanou vlastně britský občanství. Takhle jsem to četla, ale jinak nic o tom nevím. Táta tam je furt, takže pokud bude ten Brexit, tak táta vlastně má nárok na to jejich britské občanství, protože je tam pět šest let. Takže měl by mít nárok.

Transnacionalismus

1. Byla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Určitě byla jsem. Například s tetami, se sestřenicemi, kamarády. A vlastně celej Tanvald je moje rodina (smích). V té době pár lidí z Tanvaldu chtělo za námi přijet, ale prostě se neodhodlali. Nezkusili nic.

2. Navštěvoval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Jezdila jsem sem na návštěvy, asi tak třikrát do roka. Jezdila jsem se kvůli přítelovi hlavně. A taky kvůli kamarádům, bylo tady kdysi centru, takže se tu zpívalo, tancovala atak. S nima jsem taky chodila na výlety, všechno. Byla jsem tu i měsíc, čtrnáct dní, jak kdy. Já jsem sem jezdila za nimi od mých šestnácti let. Sama jsem si vydělávala na tu letenku.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Tak co se týče přitele, tak to určitě. Člověk hold musí komunikovat se všema přes ten facebook. Přítel za mnou chtěl přijet, ale nemohl v tu dobu z důvodů rodiny.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Jó stalo se, že i my jsme pomohli takhle, poslali jsme peníze a většina romských rodin co tam jsou, posílají sem peníze svým rodinám.

Tady si to pak ukládali, aby měli nějaké peníze, až se vrátí zpátky. Aby si z těch peněz mohli něco dovolit. Nebo třeba na finanční pomoc hodně takhle zaslá.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Určitě stalo se, co znám jako pár kamarádů co si spoří tam, že si ty peníze šetří. Mezi nějakou tu dobu, za dva až tři roky si našetří na ten barák, a pak si něco koupí. A mají něco svýho. Nebo si třeba šetří na práci toho bytu, na přestavbu toho bytu podle svých představ. Protože oni už se třeba bojí co ten Brexit

atak, takže si raději posílají peníze dopředu, protože vědí, že se může cokoliv stát, že je třeba vyhostí, pokud bude ten Brexit. Hlavně na tom Slovensku si nechávaly ty baráky kupovat. Většina romských Slováků to tak dělá. Za ty peníze co jsem si já vydělala, jsem si spíš našetřila tady na ten byt, na pronájem na nábytek atak. Já jsem si hlavně na tohle vydělávala.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

No já jsem tam byla třeba teďka na prázdniny za tatškou, ale jako hodně se to tam změnilo. Už to tam není jako kdysi, hlavně co se týče práce a prostě všeho. Hlavně kvůli tomu, že tam teďka začíná ten Brexit. Takže kvůli tomu, se tam toho hodně změnilo, hodně se všechno zdražilo. I tý práce je tam teďka málo jako třeba kdysi. Dříve tam bylo hodně práce, ale nebylo to na furt, bylo to třeba jenom na nějakou dobu, ale v každém městě tam byla nějaká práce. Ted'ka jdete, a musíte čekat, než se do nějaké práce dostanete. Třeba i dva měsíce sedíte doma. A jako nevrátila bych se tam už. Jako ti co tam zůstali, tak jsme v kontaktu, ale né moc často, ale jsme v kontaktu třeba na facebooku. Jinak už moc se nevidáme. Když jsme tam teďka byla, tak jsme se jako už neviděli. Protože jsou už dospělí, mají třeba rodinu a nebyla šance se setkat a bavit se jako kdysi. Ted'ka nedávno jsem, byla za tatškou, a minulý rok jsem tam byla dvakrát. V březnu jsem tam byla na měsíc, a když tam jedu, tak tam jdu rovnou do práce, abych si nějakou tu korunu vydělala. Já jsem tam totiž do ted' jakoby zaregistrovaná v práci, takže když se tam najde nějaká dobrá práce, tak já tam vlastně jdu. Bydlím vždycky u táty.

Rozhovor: Informantka 4 (60 let, Liberec)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešla sama nebo s rodinou?

Nejdříve sama a pak s dětma.

2. V jakém roce jste odešla?

V roce 2011 jsem odešla a byla jsem tam pět let.

3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešla a kam?

Z Liberce. Já jsem bydlela na Horský. A to město se jmenovalo Plymouth. Tam už je moře a konec Anglie. Tam je to už samý moře.

4. Byla jste již někdy dříve ve Velké Británii?

Ne, jen dřív v tom roce 2011.

5. Měla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?

Měla jsem tam děti už, ty tam emigrovali, ale v kterým roce, to nevím. Ale jsou tam asi dvacet roků. No oni tam žádali o azyl. Vnoučata jsou tam už vyučený. Už dlouho tam bydlí. Jo byli jsme v kontaktu, předtím na telefon volali, do budky mi vždycky volali, ale ono to stojí peníze. A potom na mobil jednou za týden aspoň. No a od té doby, co je ten Skype a všelijaký ty. Volají mi každý den. Normálně moje děti mi poslaly letenku a vyzvedla jsem si ji v Praze. Pak jsem teda přiletěla a moje děti si tam pro mě přijely a odvezly si mě domu.

6. Jaké jste měla důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?

No protože jsem tady dělala tři práce, a moje děti mi říkaly, pojď k nám, na co budeš dřít, můžeš být doma. Já jsem tam měla jeho syna (vnuka), od toho nejstaršího a od malička, ona ho opařila (snacha), tak ten kluk nechtěl k ní. Tak jsem se mu tam hodila. Jenže já jsem doma nevydržela, abych seděla doma. Říkali mi, na co budu makat tady a at' zavřu byt a přijdu tam za nimi. A já jsem říkala, co tady budu dělat. Ale on tady zůstal, ten nejmladší syn. Zůstal tady s dětma a se ženou. No jenže ona začala fetovat, a já jsem tam byla asi tři měsíce, nebo čtyři.

Mezitím mi volala sociálka, že asi ty jeho děti vezmou do ústavu. Že jako za nimi byli na ubytovně a ona že je většinou pryč, a on je sám s dětma. No tak ona přisahal, že to dělat nebude. No tak sem je vzala sebou.

7. Měla jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.

Jó v Itálii a v Maďarsku. V Itálii ségru jsem měla. Ta teďka umřela, když byla mladá. Dvacet let tam žila. Ona se tam provdala. Celou dobu tam žila, než jsme ji přivezli. Dcerku má Italku, vychovává jí teďka ségra.

Integrace ve Velké Británii

1. Socio-ekonomická dimenze integrace

1.1 Měla jste ve Velké Británii zaměstnání?

- Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledala? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měla jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získala jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?

Jo já jsem tam pracovala v masně, nastoupila jsem tam, protože jsem doma nevydržela. Balila jsem salámy a tak. Tam se musí dělat testy, jenže já jsem tam trefila na Maďarku, která tam dělala v té továrně mistrovou. Tak s ní jsem se jako domlouvala maďarsky. Já jsem totiž původně z Maďarska a umím ještě maďarsky. Ona mi jako něco říkala, a já jsem jí říkala na všechno „ok, ok“. No a tak jsem pak dělala no. Jezdili jsme moc daleko za prací. Tam jako je ta práce přes telefon, a pak tam jsou lidi na stálo. Jako třeba moji kluci (synové), ty už tam jsou jako na stálo. Ale jinak to jde všechno přes agenturu. On když vám zavolá, tak jdete do práce a když vám nezavolá, sedíte doma. Já jsem musela jít dělat, abych děti jako uživila. Chodila jsem tam pak mejt nádobí k těm Pákistáncům a černochům. Každý pátek mi to tam vypláceli. Jeden syn tam třeba balí chypsy v továrně, která vyrábí brambůrky, druhý dělá zase tam, kde dělají ozdoby na svíčky jo. Vnuk můj tam třeba dělá zase v pekárně, i když je vyučenej, tak je v pekárně. Ty už se sem nevrátí zpátky. Už nechtěj.

1.2 Jaké jste měla Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

Bydlela jsem tam u svého kluka. Oni tam jsou v podnájmu, mají tam více pokojů.

Obývá se tam nepočítá, že jo, tam třeba mají čtyři plus jedna, a to jsou jako čtyři pokoje a obývá se nepočítá a zvlášť kuchyň. Jako Romové tam bydlej všude možné. Já jsem tam pak taky vzala byt kvůli nim. Musela jsem, protože majitel mě by trpěl, že jo, jako mámu že tam mají, ale jak jsem přinesla tam děti, tak to už by majitel netrpěl. Tak jsem si vzala já, teda jako kluk si vzal byt, ten co byl sám. Ten starší. Tak on si vzal čtyři plus jedna, no a tam my jsme bydleli jako s dětma atak. No a on se tam pak zbláznil, on si sám pro sebe mluví, tak tady teďka furt lítá.

1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Děti moje no. Musíte mít svůj byt na sebe, a musíte mít práci. Ale já nevím, já jsem na nic nežádala. Jako musíte dělat, musíte mít ty pásky. Děti musí mít doklady, jak nemáte děti napsaný, já jsem chtěla udělat soud, tam je to ale hrozně pomalý, chtěla jsem děti napsat na sebe, abych tam něco zařídila. A než mi přišly papíry, abych šla k soudu, abych měla děti napsaný na sebe, tak udělali nový zákon, a měla jsem zaplatit dva tisíce liber. Takže ne no. Takže jsem to udělal pak tady v Liberci na soudě, takže rok jsme čekali a dva roky už jsou děti (vnoučata) napsaný na mě. Jako soudně napsaný. Tam je to jako dobrý, že lidi co takhle přijdou z jiný země, třeba ti Pákistánci, a nemáte ještě nábytek, tak oni vám ten nábytek jako dají. Na ten začátek aby lidi jako měli jak spát.

2. Kulturní dimenze integrace

2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Pro ty mladý, je to lepší než tady. Ty děti, když tam choděj do školy, tak je to nic nestojí, všechno tam kupují oni (stát), že jo. Značkový věci, výrobky jako, takhle tady koupíte jeden jogurt, a platíte dvacet

korun pomalu. A tam koupíte za libru celý karton. Hamburgry, jako jídlo to je tam vynikající. Od ovoce po sýry je to tam vynikající. I jako jiné věci levnější. Tady jdete, a dáte dva tisíce za boty. A tam koupíte značkový boty za pár liber. Ted' to změnili, že pro ty lidi, tam musí oddělat asi čtyři roky, aby jim dali na bydlení, nějaký peníze na děti a ted' už dávají jenom na dvě děti. Tady ty lidi (v Čechách) to mají těžší s těma penězma, tady si nemůžou dovolit tolik věcí. A tam jako jo. Tady když jdou děti do školy, tak to stojí hodně peněz, jak to vybavení do školy, ještě musíte platit SRPŠ, támhle pět set, tohle děcko, tám to děcko. Tam nesmíte dát děcku ani facku, a proto jsou rozcápaný hovada (smích).

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?
(bez odpovědi)

- 2.3 Komunikovala jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?
Tak většinou kluci mi překládali, některých slov jsem se chytla, ale jinak musí tam být nějaká angličtina. Protože jakmile neumíte, tak si tam nic nezařídíte.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?
Moje rodina ne, oni mají odtud svoje. Ale moje vnučka tam má Angličana jako přítele. Oni říkají, že prej jedna slečna, tak si taky vzala Angličana, Kurdišana. A to jsou prej jako Cigáni, já nevím. Ale taky s těma Angličanama žijou. Můj vnuk tam má Češku z Ostravy, jako Romku. Moje vnučka Angličana, a ta druhá co umřela, měla Angličana, vysokoškoláka, ale prej byl ze Španělska. Prej jako rodina jeho žila ve Španělsku no. Oni se prej nějak pohádali, ona nějak začala blbnout a šla na nějakou mejdan. Každý pátek se tam dělaj mejdany. Diskotéky. A jí hodily do pití nějaký věci. Ona se omámila. Nějakej černocho jí to hodil. A na ulici jí nechali.

- 2.5 Setkala jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?
*Jako nějaký lidi tam měli jako problémy, s policií. Jako Romové z Nového Boru. A my jsme to nevěděli, jenom jsme to slyšeli. No a pak na nás byli všichni hnusní.
No ted' mi tam nedávno vnučku zabili. Hodili jí do alkoholu nějaký drogy, a venku jí pak znásilňovali. Dvacet tři roků jí bylo. A ještě mrtvou jí znásilňovali. Já bych už do Anglie nejela. Měla jsem tam jet na křtiny, ale místo toho jsem tam jela na pohřeb.*

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?
Já ne, ale synové kdysi, když šli poprvé do Anglie. To tehdy emigrovali, už tam jsou asi dvacet let.

- 3.2 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?
(bez odpovědi).

- 3.3 Získala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Můj syn už tam má britský pas, a děti jeho taky mají. Všichni vnuci se tam moji narodili, i pravnoučata že jo už taky.

- 3.4 Vstoupila jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

Ne to nevím. Myslím, že ne.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkala jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Jó taky. Angličani to taky dělají. Angličani na všechny Čechy jsou hnusní. Jako že nás by měli vyhodit atak. Prostě na nás nadávali.

- 4.2 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

Já jsem tam nikam nechodila, jako ven. To spíš ty mladý jako asi. Ale tam je teďka hodně těch Poláků, ti mají už úplně všechno. Jako s Angličanama taky občas, ale já jak říkám, já seděla spíš doma.

- 4.3 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

S nikým, pracovala jsem. Oni mě tam jako šikanovali. Kluk můj tam málem jednoho Angličana dobil. A nejvíc tam v práci vládnou Poláci. Všude se v práci dostanou Poláci. Hodně tam mají Poláci svoje obchody, krámy a všechno. V Bristolu hodně taky. Tam jsou samý Pákistánci. Oni dávají hodně byty do podnájmu.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Tam v tom městě, je tak asi deset rodin romských, možná víc. A oni se tam ani nedrží Romové moc pohromadě. Jsou tam třeba z Ostravy, a ty jsou takový jako lepší lidi jo. Deset rodin no. Jedině třeba na Silvestra, když je, tak to slaví všichni společně.

Jinak jsme jako celá rodina chodili s lodí na to, jeden druhému jsme vždycky zavolali, a jezdili jsme lodí na druhou stranu, k moři koupat se. Ale já jsem moc nechodila mezi ty mladý, ale moji kluci jo.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Né to o tom nic nevím no. Jako možná synové takhle, ale to já vůbec nevím.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátila Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

Jsme tu už tři roky, bydlíme jako tady v tom bytě. Takže v roce 2016.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Volal mi tam kluk (syn), že je na tom špatně. No tak jsem přijela domu. Sem zpátky do Čech. Pak sem si teda k sobě domu vzala kluka a jí (snachu), a ani nevydržela jeden měsíc a utekla. A nechala mi tu čtyři malý děti. Sice čtyři, ale jednoho jsem už vychovávala. Ale holce bylo osm měsíců, tam tý dva a půl roku. No dneska jím je už osm, devět nebo deset a čtrnáct a patnáct let. Teď už je to desátý rok, co se starám no. Jenomže tam jsou na hovno doktoři. Jako pro mladé lidi jo, který dělají, tak je dobrý život. I

když doktoři jsou nanic, na všechno dávají paracetamol. Holka trpěla s nožičkami, furt byla nemocná. Protože ona (snacha) fetovala a všechno v těhotenství a holka trpěla s nožičkami. Já jsem taky měla furt horečky, protože to je vlastně mražák, tak jsem nastydla v tý práci, a oni na všechno dávají paracetamol. Jeden kluk tam až málem umřel. Přišel domu (do Čech) napůl mrtvej sem. Mladěj kluk, tady odtud je z Liberce. Ted' zrovna jsme měli soud, ona (snacha) tady furt lítá s feťákama, víte ona je Češka (neromka) a děti o ní vůbec nechtějí slyšet. Takže říkám, vrátili jsme se, protože jsem byla furt nemocná, a jako já bych si vrátila už dřív, ale furt jsme tady nemohli sehnat byt. Jak někdo slyší o dětech, tak vůbec. Děti, psy a kuřáky vůbec. Já jsem tady sehnala, i když je to dost vysoko. Už jsem z toho byla na dně. Já jsem se vrátila kvůli dětem, protože ta holka (vnučka) trpěla s nožičkami jako, i kvůli sobě, kvůli nemoci a kvůli tomu, abych tady mohla udělat soud kvůli dětem. Já je totiž neměla na sebe napsaný. Já jsem tady byla na soudě, a oni řekli, že aby byli na mě napsaný, tak by museli bydlet tady. Takže jak jsem přijela, tak jsem to dala na soud, abych je měla napsaný na sebe. Taky jsem se vrátila domů, protože mi tady ségra umřela. Tak abych byla blízko ní.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Nevím. Někdo se bojí, ale ti kteří tam jsou a dělají poctivě, třeba v Londýně atak. Ale ti, co nedělají a žijí tam jenom z těch dávek atak, sem slyšela, tak ty určitě se budou vracet.

Transnacionalismus

1. Byla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?
- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Jó byla, tady mám bráchu třeba v Liberci. Přes počítač jsme si hodně volali.

2. Navštěvovala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Jó často, hodně pro léky jsem si sem jezdila. A holka (dcera) s holkou malou (vnučka) hodně sem jezdila. Ono jim umřelo děcko tady. Oni dlouho nemohli mít děcko. Potom otěhotněla, ale pak se rozešli mladý a šli od sebe. Litujou toho, že sem nepřijeli dřív, protože by jako mohla žít ještě. Umřela, protože nefungovala jí jedna ledvina. A oni nic v Anglii, furt jen paracetamol. A přijeli domů a tady v Brně jim řekli, že má něco s ledvinama problémy, ale že už přijeli pozdě. Ale ted' se jim už narodil chlapeček.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

(bez odpovědi)

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Jo, taky. Ted'ka jak umřel můj strejda, tak taky každej posílal peníze. Protože věděli, že na to nemáme. Když se něco stane, tak pošlou. To jo, pošlou jako. Každý se složí, aby byl na ten pohřeb. Ale nevím, jako jestli někdo posílá.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

No já jsem si přivezla nějaký peníze jako, abych tady v Liberci měla na nájem. Abych měla jako co zaplatit a postarat se o vnoučata. Tady je všechno mnohem dražší než tam.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Právě děti co jsou tady, jsou zvyklí na to, tak jim můj kluk vždycky vozí nějaký věci. Já ale se tam už nebudu vracet. Vnuci se sem zpátky už taky nechtějí vrátit. Oni jsou zvyklí tam být, a teď jak byli doma v létě (v ČR), aby si udělali doklady atak, tak říkali jak je tady draho. A teďka tady byl doma i syn, asi týden s celou svojí rodinou a nevěstou, tak říkali co to je hrůza jak je tady draho.

Rozhovor: Informantka 5 (19 let, Tanvald)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešla sama nebo s rodinou?
Odjela jsem tam s kamarádkou. Tady jsme si koupili normálně letenku, odletěli jsme a tam už pro nás čekali v Londýně. Pak nás normálně odvezli do toho Derby.
2. V jakém roce jste odešla?
Odešla jsem v roce 2018 v březnu. Nejdříve jsem tam odjela na dva měsíce a pak jsem se vrátila zpátky. Pak jsem tam odjela zase zpátky a byla jsem tam až do prosince roku 2018.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešla a kam?
Tady z Tanvaldu jsem odešla. A město kam jsem odešla, se jmenovalo Derby.
4. Byla jste již někdy dříve ve Velké Británii?
Ne. Poprvé v Anglii.
5. Měla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
Měla jsem tam známý, takže k nim jsem tam jela.
6. Jaké jste měla důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
Odjela jsem tam za prací hlavně, a pak jsem se vrátila podruhé kvůli Vánocům. Jo jako tady v Česku pociťujeme rasismus. Dá se říct, že taky kvůli tomu. Protože když jsem chtěla nastoupit do té práce tady, tak první že jo, a když mě viděli reálně, tak potom ne. Hledala jsem tedy práci, jako v Tanvaldu, v Jablonci a v Liberci. Tady v Tanvaldě té práce moc jako není. Málo co. Já tady dělala jenom jednu v Penny. Tady je jenom jedna fabrika. Možná v Desný, tam ale jsou vyloženě rasisti.
7. Měla jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
V jiným státě už takhle ne.

Integrace ve Velké Británii

1. **Socio-ekonomická dimenze integrace**
  - 1.1 Měla jste ve Velké Británii zaměstnání?
    - Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledala? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měla jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získala jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?
Já jsem tam právě jela za prací. Nejdříve jsem si musela udělat ten Insurance, to jsem jela do toho Nottinghamu, tam se to vyřídilo. Čekala jsem na to, až mi potom přišel ten papír jako ten Insurance, tak jsem mohla nastoupit do práce. Tu práci jsem si pak našla přes Agenturu. To záleží hlavně podle sezony a podle toho se pak takhle obcházejí ty agentury. Takže do té agentury jdete, máte s nimi nějaký

pohovor, vyplníte papíry a pak jdete do práce. Vlastně dostanete štus papírů, nejdříve se vyplňují vaše údaje, pak tam máte test, jako nějaký otázky, spíš jako ta bezpečnost tam je. Všechno to je v angličtině. Já jsem angličtinu uměla už trochu ze školy tady z Tanvaldu a tam jsem se pak doučila. Poprvý když jsem nastoupila, tak jsem dělala s masem. To byly vlastně ty kotlety a sousage co jsem dělala, to jsem jenom píchala ty kotlety. Ty sousage to byly takový párky, co se jenom obalovaly do tý slaniny a ani nevím, co to bylo. To byla taková jednodušší práce, nic fyzicky náročného. Ani v práci jsem se nesetkala jakoby s žádnou diskriminací.

- 1.2 Jaké jste měla Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

Bylo to bydlení v domě. Nebylo to vůbec daleko od centra, jenom vím, že ten, kdo nám pronajímal ten barák, tak byl Pákistánec. Ted' si nejsem jistá, ale myslím si, že jo. Je to tak různý no. Je to tak jako tady, když si chcete sehnat pronájem. Většinou ale ty baráky mají právě Pakistáni, Indové a tyhle ti. Neslyšela jsem, ani nezažila jsem, jako že by někdo tam v Anglii někomu nepronajal byt kvůli rasismu. Takhle když už jako každej bydlí ve svém bytě, tak když jsou známí nebo kamarádi, tak se jako navštěvují ti Romové. Chtějí se držet, jako že jsou v cizině. Jsou tam kecý, jako že se musí držet spolu (smích). Nechodí to tam tak, že jako bydlí všichni na jedný ulici, většinou bydlí jako každej o pár ulic dál. Někdo bydlí blíž k městu, někdo dál. Někdo třeba veprostřed. Ale jako všechno není daleko, je to blízko.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Nevím nic, protože to jsem nezkoušela.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Tak, že si tam na vás nikdo neukáže prstem třeba. Tady jo, tady si prostě na vás ukážou. Když třeba jdete jinak oblečenej, nebo nějak něco, a hned si na vás ukážou. To v tý Anglii jste prostě volnej, tam si můžete dělat, co chcete, a nikdo si na vás prstem neukáže. Je tam třeba i větší bordel, tady se to prostě udržuje, tady máme technický služby, ale tam né, tam to není. Třeba nábytek tam mají vyhozený na ulici, krysy tam jsou atak. Ale zase jako jak na kterých ulicích, třeba my kde jsme bydleli, tak ta ulice byla čistá, protože tam byly ty baráky, takový jakože menší vily. Ale když jsou jako jiný baráky, takový ty spojený jako jeden barák, tak to už jsou ty ulice takový špinavější. Jako ve městě to tam je zase jako čistý. Nakupovat takhle do krámu, když jste chtěli jet, tak to byl polský krám, a jinak tam je taky Lidl jako u nás a tyhle ty supermarkety.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Ve městě to měli jako čistý, třeba když jdete po ulici, tak tam nesmíte hodit na zem vajgl. Jinak kdyby vás chytl policajt, tak už za to máte pokutu.

- 2.3 Komunikovala jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Tak takhle ty základy jako jo, ale pak už tam do toho spadnete sám. To už se jakoby naučíte.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

Jako možný to je, že se tam odstěhují spolu, a pak se tam ty ženský rozvedou, protože mají na něco na víc, můžou se tam lépe oblíkat a malovat. Zjišťujou, že tam můžou mít úplně jiný styl života. Potom se jim tam zvedne sebevědomí, a buď uteče ta ženská, nebo chlap. Je to tam takhle no. Takhle kamarádka, který jsem poznala v práci, tak ta jedna měla no, ale ta měla černocho.

- 2.5 Setkala jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

Já jsem ještě nezažila, nebo nepotkala sem nikoho, kdo by na tom byl tak špatně, že by tam něco porušoval nebo něco páchal. Ale jako možný to je. Jako taky jsou tam nějaký gengy a někdy nevíte kdo je kdo, potkáte třeba někoho a nevíte, co vám může udělat.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne.

- 3.2 Zažádala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne to ne.

- 3.3 Získala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

To takhle nevím. Jedině asi ty děti, který se tam narodí, tak pak mají britský občanství.

- 3.4 Vstoupila jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

Ne

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkala jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Ne.

- 4.2 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

No tak takhle když jsme někoho potkali ve městě třeba, tak jo, ale většinou jako jsme se bavili s těma Pakistánama. Oni se tam k nám chovali jako nijak, oni si nás nevšímali (smích). Ani jako v tý práci jsem na ně moc nenarážela.

- 4.3 Navazovala jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

Poláci byli hodně v práci, to byla spíš polská fabrika. Ten šéf jakoby hlavní byl Polák. Když to byli Poláci, tak jsme s nima mluvili i normálně česky.

4.4 Byla jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Jo, tam je hodně no Romů. Jako většinou jsou tam ze Slovenska lidi a myslím si, že ti ze Slovenska jsou tam, protože na Slovensku ty lidi to tam mají těžší než tady Romové. A taky hlavně, že mají na Slovensku míň peněz, že si tam prostě tak neužíví. Prostě jdou a hledají to štěstí někde jinde a myslím si, že v tý Anglii se mají mnohem líp, že to štěstí našli. Hodně jako Romů takhle z toho Slovenska se tam v Anglii mají líp než doma na Slovensku. Většinou když se pak vracejí domu na Slovensko, tak je to protože jim třeba chybí rodina, nebo něco. Nebo že tam prostě spadli dolů, že už se jim tam prostě nedaří.

4.5 Pomáhala jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

To nevím.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátila Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

V roce 2018.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Já jsem se musela vrátit po těch dvou měsících, protože jsem tam jela jenom na tu práci, a pak sem se vrátila. A pak jsem do Anglie odjela v srpnu a vrátila jsem se zpátky v prosinci. Hlavně jsem se vrátila kvůli Vánocům a rodině. A taky jsem si obešla doktory. Já tady mám velkou rodinu tady v Tanvaldě. Bydlím tu teďka s mamkou a tatškou.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Nevím právě, buď to dopadne dobře, nebo ne. Dobře jako že zůstane v tý Evropský unii a bude se tam moct normálně jezdit a právě když ne, tak ten kdo tam bydlí, by si musel udělat nějakou tu zelenou kartu, ale říká se, že to stejně bude průjezdný i bez víza. Když dopadne dobře ten Brexit, tak bych se tam zase v létě vrátila. Jinak myslím si, že pokud to dopadne špatně, tak se sem všichni budou vracet. Nebo někdo se vrátí do Německa, nebo do Kanady to zkusej. Teďka hodně lidí zkouší to Německo, berou to jako druhou variantu. Když nevyjde Anglie, tak půjdou do Německa. Německo je jakoby druhý stát, kde jsou ty peníze. Tam se prostě můžeme mít dobře.

Transnacionalismus

1. Byla jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Tak tady z Česka každý den s mámou a tátou jsme si volali. Nebo na sociálních sítích, přes facebook atak. Přes skype ne, spíš přes messenger na facebooku. A ta ségra z toho Lancasteru tak u ní jsem byla dvakrát na návštěvě. V tom Lancasteru je to zas trochu jiný než v tom Derby. Jako ty ulice atak. Oni to tam nemají jako třeba v tom Derby, že by bydleli v baráku, ktorej je jako jeden dlouhý barák, oni tam

mají domy jako každé zvlášť. Zase v tom Lencesteru jsou větší ty baráky, i ty silnice jsou jiné. Všechny ty ségry tam mají svůj barák, ta jedna pracuje na poště, dělá s nějakýma balíkama a dopisy. A švagr má firmu, že dělá nějaký úklidy, prostě každý den někam musí jezdit, prostě úklidový služby dělá. Ani nevím, jestli mají britský občanství, ale myslím si, že ne. Ani si myslím, že tehdy nežádali o azyl.

2. Navštěvovala jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

No jen tehdy jednou, ale jinak ne. Celou dobu v kuse. Já myslím, že ti co se vrátí z Anglie, tak se jim ten život tady zhorší. Protože tam v Anglii byli zvyklí brát peníze týdně, a teďka přijdou sem, a ty jejich děti už jsou třeba naučený, jakoby v uvozovkách rozmazlený, protože věděli, že si tam toho můžou dovolit víc, protože tam mají týdně peníze a přijedou sem a budou mít peklo s těma dětma. Když sem třeba někdo přijede na prázdniny a vidí jaký je tady život, tak se toho boje a nechcejí se sem vrátit. Prostě, i když se teďka říká, že je ta Anglie horší, tak furt se tam ty peníze dají nějak vydělat. Furt se tam týden dá vydržet, ale tady se musí vydržet měsíc. Jsou dvě varianty, někdo se to naučí hospodařit s těma penězma, že ví, že v Čechách se měl úplně špatně a teďka je rád, že má ty peníze. A někdo je zase takovej, že těch peněz má tolik, že neví co s nima dělat, a tady pak neumí hospodařit a všude je rozháze, kam může.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Jo tak jako chyběli, ale práce je práce. Peníze jsou peníze.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Jo tak asi určitě, každá rodina takhle posílá peníze, bydlí v Anglii a rodiče mají tady a posílají jim peníze a podporují je. Protože vědí, že tady v Čechách ty rodiny moc peněz nemají. Takže když ti v Anglii mají tak prostě pošlou. Posílají se většinou přes Western union. Přes něco jinýho asi takhle nemá cenu. Já když jsem tam teďka byla, tak jsem taky posílala mámě domů peníze.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Jo tak třeba zrovna moje ségra, ta už na Slovensku koupila dva baráky, a teď se chystá tady někde koupit další. Ale většinou všichni to dělají tak, že si šetří tak, že to hnedka proměň ty peníze, aby to nemuseli brát z toho, protože když zrovna někdo nemá, tak si to bere z těch peněz, takže takhle když si to promění, tak už si z toho pak nevezmou. Pak přijedou sem a koupí barák. Já nevím, ale takhle většinou, když už Romové přijdou v Anglii k penězům, tak si kupují většinou zlato a to protože vědí, že když se vrátí sem, tak prostě to zlato mají, a vědí, že si s ním můžou pomoci. Když třeba zrovna nemají, tak to zlato třeba strčej do zastavárny (smích). Ale jo, každéj druhej Rom z Anglie, kterej se vrátí má na sobě takhle zlato.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Jo, v tom Lancasteru kousek od Derby mám ségry, který jsem taky navštívila. Ty už jsou tam dlouho, léta a léta. Možná už i sedmnáct let. Ony jsou ze Slovenska původem a taky tam odešly, protože taky ten život tam nebyl tak dobrej. V Anglii se jim daří, líbí se jim tam, mají svoje rodiny. Jinak jsem furt v kontaktu s těma, u kterých jsem byla. Zase přes ty sociální sítě. Ten Insurance mám furt, ten platí, takže když se tam teďka vrátím, tak můžu hnedka nastoupit druhý den do práce.

Rozhovor: Informant 6 (55 let, Praha)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešel sám nebo s rodinou?

Sám jsem odešel, už jsem tam měl část rodiny, mého švagra. Ten se tam dostal proto, protože tady v Česku neměl kde bydlet. Podnám jsem sice měl, ale majitel s ním ukončil nájemní smlouvu. Ale normálně dělal. A do Irska se dostal tak, že jeho dcera nejdříve odešla do Irska a zažádala si tam o azyl. Ten azyl dostala a našla si tam přítele, se kterým tam do teď žije. No a pak se tam za nimi odstěhoval i ten můj švagr. A ten je tam tak dvanáct, možná už třináct roků. A je velice spokojený, dokonce tam bere i důchod jejich. A vůbec o tom nechce slyšet, že by se vrátil domů do Čech.

2. V jakém roce jste odešel?

Já jsem tam odešel, to byl rok 2013. A byl sem tam necelých dvanáct měsíců. Takže asi nějak v roce 2014 jsem se vrátil zpátky.

3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešel a kam?

Z Prahy jsem odešel a teďka zase bydlím v Praze. Do Irska jsem odešel a bydlel jsem nejdříve u švagra, asi dva týdny. A chtěl jsem dodat, že než jsem odešel, tak jsem měl státní byt tady v Praze. No a pak jsem odešel do Irska. No a v té době jsem měl jako cizinku... no měl jsem prostě dítě s jednou Ukrajinkou. No a měli jsme dítě a já jsem odešel a nechal jsem jí tady ten byt, aby tam bydlela a platila nájem atak. Jenže se tam dělal randál, chodili mi nějaký papíry a já jsem je nevyzvedával, protože jsem tady nebyl a pak sem se vrátil zpátky, a o ten byt jsem přišel. A teďka tady nic nemám. Musím být přihlášený na úřadě.

4. Byl jste již někdy dříve ve Velké Británii?

Ne předtím nebyl.

5. Měl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?

Já jsem tam měl už švagra a přijel sem tam k němu nejdříve na návštěvu. A docela dost se mi tam zalíbilo, je tam lepší život než tady v Čechách. Ten život je tam o lidech, ty lidi se tam k sobě lépe chovají. Prostě všude, třeba když jdete do krámu, tak vás neberou tak jako tady v Čechách. Tady v Čechách na mě nikdo nepozná, že jsem Cigán, já jsem bílý jako Vy, ale tady v Čechách je velký rasismus. A ten švagr se mě zeptal, jestli tam nechci dělat, a já jsem říkal, že jo, že mám zájem. Takže jsem se vrátil domu do Čech, koupil jsem si letenku a šel jsem bydlet k němu. U něj jsem bydlel týden, a pak jsem se přestěhoval, a bydlel jsem od něj asi dvě stě kilometrů. Jak se to jmenovalo to město? No jak se tam potopil ten Titanic. Jo no Belfast.

6. Jaké jste měl důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?

No já jsem byl tady živnostník od roku 1996, všechno šlo dobře, dokud se tu nenahrnuli Ukrajinci, Rumuni a Bulhaři, to jsou totiž levná síla, která přišla a vytlačila nás. Já jsem tady zaměstnával třeba i padesát až šedesát lidí. A šlo to dobře tady. Potom jsem se dostal k jedné firmě v Pardubicích, byla to státní zakázka a obrali mě o sedm miliónů. Takže od roku 1996 co jsem podnikal a sbíral jsem peníze,

tak jsem o všechno přišel. A ještě nám ani nezaplatil, šedesát lidí jsme tam měli. Neměli jsme žádnou šanci. Já jsem tam měl bagr, Ávii atak. V každém rodinném domě jsme měnili septiky, podle Evropské unie. Dost práce jsme tam měli, ale žádná koruna z toho nepřišla. Takže proto jsem se tady zabrzdil a proto jsem odešel do toho Irska. Už to tady prostě nejde, je tu rasismus. Tady zavolám na firmu, představím se jako Čonka, a oni mi hnedka automaticky odpoví, že už nikoho nehledají, že už nikoho nepotřebují. Když dám kamarádovi číslo, ten se představí jinak, tak hnedka řeknou, ať přijde. Takže takový život tady máme my Romáci. Vždyť kolik Romů už přišlo o svoje byty. A kam asi měli jít? Vždyť nedělali, nedostávali tolik podpory, vyhodili je, když měli nějaký problém, třeba nějaký papír nedonesli, tak hnedka nedostali dávky. A raz dva tři už jim sebrali byty. A co takový úředník, tomu to je jedno jestli nemáte co jíst, nebo kde bydlet. My Romové můžeme a umíme dělat, ale nikdo nám nedá šanci. Můj bratranec dělá v Anglicku mistra třeba, a tady u nás se nemohl uplatnit. Daří se jim tam dobře.

7. Měl jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
Neměl, chtěl jsem dříve jet do Kanady, ale nevyšlo to.

Integrace ve Velké Británii

1. Socio-ekonomická dimenze integrace

1.1 Měl jste ve Velké Británii zaměstnání?

Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledal? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce?

Měl jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získal jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?

Měl jsem tam práci, řezníka jsem dělal. A hnedka mě vzali, to je bez debat. Asi dva dny jsem čekal, nejdřív jsem vyplnil nějaký přihlášky a pak jsem dělal nějaký zkoušky. Bavilo mě to, zůstal bych tam do teďka. Byl jsem hodně spokojený. Ráno jsem vstal, šel sem do práce a zase ve dvě hodiny jsem končil. Peníze mi dávali normálně každý týden. Musel sem si teda nejdříve udělat Insurance kartu. Takhle jsem se tam přihlásil. Dost jsem si tam vydělal, i auto jsem si mohl koupit. Tam koupí člověk auto za pár liber. Libry tam jsou no. Dejme tomu, že jsem si koupil auto za dvě stě padesát liber. Normálně jsem ještě brával lidi sebou do práce, každý mi dával každý pátek na ruku peníze za celý týden, jako za odvoz autem. Tam jsou agentury a na začátku když přijdete ani nemusíte mluvit anglicky. Já když jsem přišel, tak mi švagr hnedka zajistil práci, ale ta byla dost daleko. Tam nebylo žádný spaní, tak jsem si řekl, že nebudu někam takhle daleko dojíždět a ještě jsem neměl auto, a jak já mohl dojíždět padesát kilometrů. To víte, když jste pak v Anglii a seznámíte se s tímhle Polákem, pak s tímhle Polákem a on dělá tam a ten zas tam, a dáte se s nimi do řeči tak máte hnedka práci. Já jsem si tam udělal kurz svářeče, a mohl jsem ho tam dělat. Jenže jsem už šel zpátky domu do Čech. A tam když máte tenhle kurz, tak pak člověk vydělává dobré peníze. No když děláte na pásové výrobě, tak ani nemusíte umět anglicky. Oni Vám ukážou, co budete dělat, podle toho co umíte, tak Vás dají tam nebo tam. No a budete dělat furt tu práci. No nejsem na to studovaný, ale já jsem od mládí, když moje máma a táta pracovali na družstvu a zabíjelo se prase, tak jsem ho porcoval vždycky od mládí. Takže ta práce v Anglii byla pro mě hračka. Během dvou měsíců jsem mohl mít asi deset prací, jen si vybrat.

- 1.2 Jak jste měl Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

Normálně jsem bydlel v rodinném domě, tam nejsou byty takové jako u nás. Tam nemáte problém s realitou, tam na vás nekoukají, jestli jste černý, žlutý nebo Rom. Tam přijdete, ukážete, že máte Insurance kartu, nebo nějaký papíry, že už pracujete někde. Oni si sem tam něco ověří a pak vám dají klíče a vy se jdete podívat. A není žádný problém. Většinou to u Romů, že si vezmou jeden dům třeba dvě až tři rodiny. Tam, kde jsem byl, Romové bydlí úplně normálně, kde se dá a kde chcete, jakoby rozházeně. My nemáme víru, že musíme bydlet, tam kde katolíci nebo tam kde jsou jen protestanti, my Romové nemáme takovou víru.

Nám je to jedno, kde bydlíme. Kde žijí dobří lidi, tam se dá bydlet všude. A nás víry nezajímají, my jsme katolíci a my s každým dokážeme komunikovat. Mně žid nevadí.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Tam je to tak, že všechno vyřizujete po telefonu. Tam nejdete na úřad, jako tady u nás. Normálně pošlete papíry a pak už jenom komunikujete přes telefon. A pak taky přes poštu. Já jsem žádný dávky nepotřeboval, já měl normálně práci. Ale většinou to tam lidi dělají, ale musíte mít Insurance. Když třeba máte děti, tak Vám dají, myslím, že dvakrát do týdne nějaký příspěvek, pak nějaké mléko pro dítě třeba.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Dneska tam jsou všude Poláci a Slováci, a dělají tam už úplně všechno. Poláků je tam opravdu hodně. Polákům tam patří všechno pomalu. Oni tam mají svoje krámy, sklady atak. A tam, kde jsem byl já tak i Slováci hodně jsou. A právě ze Slovenska na co jste zvyklí, tak oni tam všechno mají. Klobásy, slaninu, špek, takže všechno mají. Takže Romáci chodí hlavně k nim, protože už jsou naučený na takové jídla. Mají tam právě český suroviny nebo i ty polský. Ale jako Romáci chodí taky do těch anglických krámů normálně, hlavně ty co tam žijí deset nebo dvacet roků. Člověk si zvykne. Akorát tam mají trochu jiný chleba. A právě Poláci a Slováci dělají svůj vlastní chleba. Rohlíky tam máte, jaký chcete. Třeba i ty české rohlíky.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Ne vůbec, Romáci se tam normálně chodí bavit. Scházejí se spolu, chodí na křtiny atak. Vždyť i černoši chodí k Romům. Černoši tam normálně chodí na návštěvy k vám. Vždyť oni jsou úplně normální, i Romáci někdy dělají u černých a oni jsou ještě rádi, že u nich Romáci dělají.

- 2.3 Komunikoval jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Jo ta angličtina pro naši generaci je dost těžká, ale člověk se slovíčka naučí, doma se koukáte na televizi, tam je taky všechno anglicky. Takže něco se dá naučit. Takže po roce, si člověk v té hlavě něco zafixuje. Plno Romů se tam naučilo anglicky.

Pozor, třeba někdo ze Slovenska z Letanovec, to je vesnice, kde je to úplná katastrofa, tam ani vodu nemají a šli do Anglie, a teďka řidičáky mají, mluví anglicky a ještě dělají managery. A na Slovensku žili v boudách. Auto tam mají, a doma na Slovensku by neměli ani kolečko. Romské děti se naučí úplně

bez problému anglicky. Mé přítelkyně dcera byla v Anglii sedm roků a žila tam šest roků s Břitem. Ted'ka se vrátila a perfektně mluví anglicky. Dokonce ve škole opravuje učitelku.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někomu z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Břitem, Irem a td.?

Ne u nás ne, v naší rodině jsme byli kováři. Můj děda byl kovář. Takže v naší rodině toto neexistuje. My jsme byli vždycky taková jako čistější rasa. A u nás jako u starších generací, tak Romka nemůže opustit manžela.

- 2.5 Setkal jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někomu docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

Ne, u mě nikdy žádný problém nebyl.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Z naší rodiny ne, ale měl jsem kamarády, hodně kamarádů, co emigrovalo do Kanady, a žádali tam o azyl. Nebo tenkrát i do Anglie. To bude už tak patnáct, možná jen deset roků.

- 3.2 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne to jsem nežádal.

- 3.3 Získal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Já ne, a z mé rodiny taky nikdo, ale znám jako plno známých který mají. Jsou tam studovaný atak.

- 3.4 Vstoupil jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

No to taky ne, jedině do kostela jsem chodil pravidelně. Člověk tam chce žít v míru a v klidu a s bohem (smích). My Romáci jsem hrozně věřící. K Romákovi když půjdete, tak Vás všechny pohostí. Co bude mít, to Vám dá. Že by se tam v Irsku nějak Romáci politicky angažovali tak to ne, o tom nevím.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkal jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Ne, tak žádný rasismus nebo diskriminace neexistuje. Tam sem normálně chodil do hospody, nebo do bazénu, nebo do posilovny. Tam je to normální. Tam nikoho nezajímá, jestli jsi černej nebo bílej. Tam to neřeší.

- 4.2 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

Jo, ale jako jedině tam v práci, kde jsem pracoval. Tak můj šéf byl Brit. Tak s tím. On mě třeba pozval na oslavu svých narozenin, hrál jsem jim na kytaru. Zpívali jsme jim. Normálně mě vzal k sobě mezi svojí rodinu. A Polákama jsem se tam kamarádil pravidelně, protože jsme si hnedka spolu řekli, že jsme krajan. Já jsem Slovák a Slovák má jazykem blíže k Polákovi. Takže jako nejde říci, že by tam byli celkově nějaké hádky nebo tak.

- 4.3 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

Jo s tím mým šéfem Britek.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Jó nějaké kamarády Romáky jsem tam měl, ale hlavně jsme si telefonovali, nebo přes kameru přes facebook jsme si povídali. Pozdravili jsme se, bavili jsme se. Bavili jsme se, jak tam žijí, jaké tam mají podmínky. Bavili jsme se o tom, kolik kde co stojí, kolik se platí tam a tam. A pak to dopadá tak, že se přestěhujete tam, kde je to levnější třeba. Každý jde tam, kde jsou lepší výhody.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Jo, já když jsem byl u švagra jednu chvíli, tak další Romáci tam přišli, protože si s námi volali, že je to tam lepší

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátil Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

V roce 2014.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Bavilo mě to tam, zůstal bych tam do teďka, ale moje přítelkyně byla tady a já tam. Ona mi furt říkala, že přijde a přijde, ale měla děti ještě a nechtěla teda přijít za mnou. Prostě kvůli přítelkyni jsem se vrátil. Ale mám v plánu se tam znova vrátit.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Ne, ale myslím si, že pokud Anglie teďka uzavře hranice atak, tak tam Romáci hodně budou zůstat, protože tam normálně legálně mají práci. Oni si ty Romy jako pracovní sílu určitě nechají. Ale dejme tomu, když tam přijde člověk teďka, tak jedině s vízem nebo prostě s pracovním povolením. Takže to bude stejné, jako kdybychom šli do Ameriky. Problém tam budou mít ti, co tam budou méně než pět let, ti nebudou moc žádat o trvalý pobyt, ale oni zkusí Kanadu nebo jiný stát. Oni se sem už nevrátí. Kam tady že jo. Já vám něco řeknu. Tady když se Rom vrátí a volá do nějaké reality, tak oni se vás zeptají, zda jste Rom a kolik máte dětí. Hnedka Vám odpoví, že bohužel, že si majitel nepřeje Romy.

Transnacionalismus

1. Byl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Jo byl jsem v kontaktu se všema tady v České republice, hlavně přes facebook, jedině facebook. Já jsem v kontaktu se všema furt. Nebo taky přes ten, na mobilu, jak se to jmenuje... Whatsup. Všechno možné co je zadarmo. Všechno bereme (smích). V Anglii to je levné, tam si koupíte za patnáct liber kartu a voláte do celého Slovenska nebo Česka. Tam je to levný.

2. Navštěvoval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Ne to ne, já jsem tam byl ten celý rok v kuse. Nikam sem nejel.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Jó hlavně ta přítelkyně mi chyběla. Ona zůstala tady v České republice a tak sem se kvůli ní musel vrátit.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Ne, nikam sem nic neposílal (smích).

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

(bez odpovědi)

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Občas si takhle se švagrem voláme, hlavně přes ten facebook, nebo přes ten whatsapp. Jsme v kontaktu furt no. Říkám... jednou se tam možná vrátím. Chtěl bych no jako.

Rozhovor: Informant 7 (39 let, Jablonec nad Nisou)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešel sám nebo s rodinou?
Odešel jsem se sestrou, která tam zůstala do nedávna. Ale taky se tam sestra rozešla s partnerem. A ona je teďka v Belgii. A ještě jsem tam šel s partnerkou, ale s tou jsme se později rozešli.
2. V jakém roce jste odešel?
Odešel jsem v roce 2011 a byl jsem tam rok.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešel a kam?
To město v Anglii se jmenovalo Grimsby, kousek od Leedsu. Do Leedsu jsme vlastně nejprve přiletěli a z Leedsu jsme jeli někde sto dvacet mil, tak nějak daleko to bylo. Vyzvedli mě tam známí mojí matky, ona to tam už dojednala za nějaký obnos.
4. Byl jste již někdy dříve ve Velké Británii?
Ne nebyl, jen v Německu.
5. Měl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
Já jsem tam už měl maminku, už tam byla čtyři roky. A ta tam přišla za kamarádkou nějak, a je tam dodnes.
6. Jaké jste měl důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
Já jsem tam původně vůbec nechtěl jít. Já jsem krajaňské, tady jsem se narodil a tady jednou taky umřu. Jó jako na návštěvu klidně, ale abych žil někde v jiné zemi, mě tam prostě všechno chutná jinak. Více méně mi tam nic nechutná. Tyjo ani ten vzduch mi tam nechutná. Někdo třeba chce k moři kvůli vzduchu jo, že se mu tam třeba líbí čerstvý vzduch nebo tak. Ale mě tam normálně bylo zle. Migrény a furt zamračeno. Na mě tam normálně padaly deprese normálně v tý Anglii. To je tam depresivní počasí celý rok. Jel jsem se tam teda nejdřív podívat, jak to tam chodí. A popravdě, s tou dotyčnou družkou, se kterou jsem tam byl a se kterou jsem tam kdysi žil, tak ona si podělala život tady. Dluhy si nasekala, nájem neplatila a čtyři děcka měla. Prostě už jí i hrozilo, že jí vezmou děcka do děčáku. O byt taky přišla. Prostě jel jsem tam proto, abych zjistil, co můžu pro tuhleto rodinu udělat. Že bych jí prostě stáhnul a utekl před tímhle svinstvem. A to se nám povedlo. Vyřídil jsem si Insurance number a všechno.
7. Měl jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
Ne nebyl, jen v Německu jsem nějakou chvíli byl. Kousek od Berlína sem tam žil, asi třicet kilometrů. Ale jezdil jsem za kšeftama i do Berlína. To ale fakt nechcete vědět, co sem tam dělal. Prostě sem tam hlídal nějaký holky, který si chtěly vydělat nějaký peníze. Tak jsem jim tam dělal takovýho ochránáře. Je to pasák no, dá se tomu tak říkat.

Integrace ve Velké Británii

1. **Socio-ekonomická dimenze integrace**
  - 1.1 Měl jste ve Velké Británii zaměstnání?
    - Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledal? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měl jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získal jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?
    - Pokud NE, jakým jiným způsobem byly ve vaší rodině zajišťovány finanční prostředky? Byly pro Vaši rodinu přijatelné náklady spojené s životem ve Velké Británii?

Ne pracoval, peníze jsem si tam vydělával prodejem trávy. Moje máma tam taky už nepracovala, staral se tam o ni úřad. Takže jí tam úřady pomáhali zaplatit aspoň nájem. Plus teda ještě dostávala nějaký slabý benefit. Ted'ka moje máma to nemohla ani utáhnout všechno. Takže se tam chodilo po čorkách. Není to žádná sranda, jet do ciziny bez koruny. Ještě než jsme přijeli, tak moje máma pracovala ve Fishfactory. Dokud prostě nepřišla do zdravotních problémů, nějaký srdeční problémy měla. Ucpávaly se jí cévy. Nějakých pět let tam dělala. Ono to Grimsby je přístavní město, takže všude moře, ryby. Tam jsou ohromný tržnice s rybami. Ale prostě se tam žádná práce nedá sehnat. Popravdě tam nepracoval vůbec nikdo. Tam se žije fakt v nelegálu. Tam se žije víc z nelegálu, než z legálu. Tam jsou dokonce rodiny, které posílají svoje děti krást do krámů. Přímo je posílají. Protože tam je to beztržný. Ale jako zase jak kdo, já nepocházím z nějak vyškolený rodiny. Já mám za sebou dvanáct let pastáku. Takže my jsme se tam víceméně potloukali po těch krámech, samý čorky jsme dělali. Kdo co nakradl, přinesl domu. Navařilo se a pak jsme se nažrali a šlo se zase dál. A tohle každé den. To byla prostě taková rutina. Pak do toho ty úřady. Největším problémem, proč jsem si nemohl najít práci, je ta angličtina. Třeba BOZP je problém, když neumíte anglicky. Vy musíte třeba na začátku projít tím pohovorem. A ten pohovor je důležitý. Jedině, že byste měl nějakýho známýho, který by vás tam protlačil do té práce. V té době, kdy jsem tam byl, to jsem byl ještě chlap plnej síly a energie, takže bych tam lámal holýma rukama skálu a práci sem tam nedostal nikde. Vzal bych všechno, klidně bych tam něco vyklízel, maloval pokoje. Ale nic prostě.

Jinak moje ségra, která je tam se svým manželem do teď, tak tam pracujou oba. Mají už svoje bydlení a o svoje děti se starají dobře, takže ty se jen tak nevrátí. A já jsem jim vlastně pomohl, protože když jsem odešel zpátky do Čech, tak jsem jim nechal po mě ten barák, kde sme žili.

- 1.2 Jaké jste měl Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

To byl docela problém, protože jsme bydleli v bytě, kterej byl malinkej. A úřady se prostě zajímají, jak bydlíte. A problém byl v tom, že moje sestra přijela se čtyřma dětma. A ty její čtyři děcka byly divoký na ten byt. Takže z toho byly akorát hádky. Celkově to mělo jen dvě ložnice. Tam v Anglii na každého člověka připadá jedna místnost. Prostě celkově ta atmosféra byla hrůza a děs. Moje máma se tam ještě stará o svého kluka, tomu je ted'ka už dvacet let. A jemu diagnostikovali schizofrenii. Takže nám potom s bydlením pomohla jedna Polka s Polákem, který znám ze školy z té angličtiny. Ti si nás vzali k sobě domu a vlastně nás postavili na vlastní nohy. Ti nám pomohli, cizí lidi. Nakonec jsme dostali barák se čtyřmi ložnicemi, dvoupatrový. Dostali jsme ho od úřadu.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Moje máma když už nepracovala, protože byla nemocná, tak jí úřady platili nájem. Plus teda ještě dostávala nějaký slabý benefit. Důležité je, mít tam to Insurance number, protože když ho nemáte, tak pro ně neexistujete v té Anglii. To je to základní číslo no. A přidělí vám to úřad. Něco jako cizinecký úřad. A s tímhle Insurance number pak chodíte všude, nejdůležitější je doktor. Takže si tam musíte nejdřív najít doktora, který Vás přijme. A s tímhle potvrzením od doktora pak jdete dál.

Nejdřív s tím jdete na úřad, něco jako tady máte pracák, tak tam je to Job centrum a k němu si jdete požádat, aby vám pomohli. Ze začátku se mnou nikdo chodit po úřadech nechtěl, takže jsem si někoho musel hledat, kdo se mnou chodil. Mě dávali sto čtyřicet liber každých čtrnáct dní, plus mi platili home office. To Vám vlastně platí vaše bydlení. To bydlení tam bylo drahý no, třeba pět set liber no.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

No ta školní docházka dětí je tam víc trestaná, než tady u nás. Tam jsou děti na prvním místě jako. Tam potkáte bandu dětí, který na Vás budou plivat, a vy jim ani nemůžete dát facku nic prostě. Nemůžete je prostě udeřit, protože jinak přijde policajt. Šel jsem se tam podívat k moři, a tak hnusný moře jsem nikdy neviděl. Špinavý bylo hodně no. A procházel jsem takovou uličkou, a tam byly herny. I ty děti jejich můžou chodit mezi hazard. Oni jim nic ani neřeknou. A šel sem sem si tam zahrát trochu, no a přišel sem domu celej poplusaněj. Oni mi tam na mě pokřikovali „paki“ jako že jsem Pákistánec. My s nima máme takovou podobnou strukturu. Takže nám tam říkali

„paki“ no. Jsou hrozně drzí ty děti. A dělej to tam jenom ty britský děti. A když jich je dohromady víc, tak je lepší se jim vyhnout. Oni mají Angličani politiku takovou, prostě necháme ty děti teďka vyřádit, a potom až budou dospělí, tak to bude dobrý. V Anglii je to prostě tak, že i ty děti si všimnou toho rozdílu, že Vás můžou nahlásit. Hrozně rychle se tam přizpůsobí a já pak ani doma nepoznám svoje děti, co předvádějí za divadlo. Já kvůli nim chodil krást, abych je uživil, a oni pak přijdou domu a začnou mi vyhrožovat, že mě udají, kvůli nějaký hlouposti.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Ne, oni to tam už mají všechno pod palcem Poláci hodně.

- 2.3 Komunikoval jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Narazil jsem tam na slovní bariéru. Jako s cigánštinou tam neobstojíte nic. A s češtinou taky vůbec. Když tam chcete zůstat a chcete tam něco dělat, musíte umět anglicky. Když jsem chtěl někam na úřad, musel jsem furt někoho prosit, kdo umí anglicky. Takže sem tam musel chodit sám, ale byl to obrovský problém na tom úřadě, protože já mu nerozuměl a on ten úředník mi taky nerozuměl. Takže jsem pak říkal, že chci translatera. Ať mi ho jako daj. Když mi ho dali, tak to byl Slovák.

I s Polákama se dá perfektně mluvit. Když neumíte anglicky, je to problém. A tak mě proto poslali do školy, tam sem chodil každý den se učit anglicky. A naučil jsem se jednu větu, kterou jsem si složil sám (smích). Já si myslím, že by tohle měla být jedna z předností, jako připravit se, když někam jedu, tak naučit se aspoň nějaký základní slovíčka.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

(bez odpovědi)

- 2.5 Setkal jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

Jo musel jsem chodit krást, abych uživil celou rodinu. Ale jako vůbec se mi nechtělo, měl jsem strach jak prase, co kdyby mě chytili, tak bych nevěděl, co se mnou bude. Hodně jsem přemýšlel nad sebou, né abych uživil sám sebe, ale abych uživil ostatní, protože jsem si sebou přitáhnul velkou bandu. Tam je taková volnost, že vás nikdo nehlídá, jakou jsou tam kamery, ale u nich nikdo určitě nesedí. Takže já když přišel do krámu, třeba ráno se synem ještě než šel do školy, tak sem normálně jeho rozbité boty pověsil na věšák, a vyměnil je za nové a v těch nových botech jsme normálně vyšli ven a nikdo nic neřekl.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne, to taky ne.

- 3.2 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne, ale asi to tam nějak jde. Já s nikým už nejsem v kontaktu, kdo tam zůstal.

- 3.3 Získal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

No jako neznám nikoho kdo ho dostal. Musíš tam ale splnit nějaký kritéria. Takže nesmíš být přítěží pro ten stát, tak nesmíš mít nějaký sociální příspěvky. Musíš makat, pracovat, odvádět daně, a musíš tam žít tak deset let. Vím jako, že nějak po deseti letech to jejich občanství můžeš dosáhnout.

- 3.4 Vstoupil jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

Né to né. Jen mě napadá, že spousta lidí, kteří dříve chlastali a fetovali, tak se dali na víru a dneska tam chodí do kostelů. A já sem jeden z nich.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkal jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Diskriminace je všude. Oni ty Romové v té Anglii dost tu diskriminaci nevnímají. Oni nás tam nazývají jako „paki“. Ale to znamená, že už i ti Pákistánci tam mají nějakou špatnou pověst. Špatný jméno. Oni vám to neříkají, jako že vás chválí, oni vám tam takhle prostě nadávají. A Cigáni si to tam prostě neuvědomují. Nebo tomu víceméně nepřikládají žádnou důležitost. Ale je to naopak. Je to stejný jako tady. Ve finále se tam černoch postaví v nějakým úřadu, je jako úředník a vy přijдете, že jako chcete něco projednat, a on vás pošle do prdele. Černoch Cigána! Jako rasismus je celoplošně rozšířený všude po celém světě. Někde je míň, někde je víc. Ale tam bych to neviděl jako nějak extrémně. Nejvíc mi tam vadily ty flusance na zádech od těch dětí. Ty děti tam vytřely s mojí mámou taky nehorázně. Jako nejhorší věc, se kterou jsem se tam setkal v Anglii, jsou ty děti. To byly ty děti doopravdy. To, že neumím mluvit anglicky, to je můj problém. Kdybych uměl mluvit anglicky, tak bych si uměl najít práci a už bych viděl jiný výhody a třeba by se mi tam i líbilo celkově. A měl bych tam třeba i všechno z mramoru a luxus kolem sebe (smích). To bych si kurňa žil dobře, kdybych uměl anglicky. Jenže to sem prostě neuměl no.

- 4.2 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

Já sám za sebe, co můžu říct, že jsem se nejvíc bavil s Polákama. Docela dobře se s nima dá domluvit, už jsem to teda teďka zapomněl. Ale jinak to jde. Ale prostě, někdy se stává, že přijдете k Polákovi a zeptáte se ho na práci, a vy víte, že se s ním domluvíte polsky, jako a on na Vás začne mluvit anglicky. A nezmění to, a on prostě ne. A dělá to naschvál, protože spíš s prací pomůže zase Polákovi než Čechovi. Jinak dospělí Britové jsou tam víceméně jako alkoholicí, nebo vyhulenci. To Grimsby je jedno velký město sociálů, přitom je tam práce plno. Tam prostě stačí přijít, do nějaký agentury, podat si žádost, že chceš práci. A oni ti automaticky zavolají a jdeš do práce. Romové tam často chodí nakupovat k Polákům, protože to jejich jídlo a zboží, je nám nejbližší.

Protože když chodíte do normálních krámů tam jako, tak tam je to všechno nasolený. Protože to je jejich konzervant. Já jsem si koupil třeba maso hovězí, osolil sem to, a nešlo to pak jíst, protože to bylo přesolený.

- 4.3 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

(bez odpovědi)

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

V celém Grimsby žilo celkem asi deset rodin českých Romů. Ale každá ta rodina žila izolovaně, jakoby od sebe. Vůbec jsme se vzájemně nenavštěvovali. Nikdo tam. Takže ti Cigáni tam žijou sami pro sebe, pro tu svoji skupinu, se kterou přišli.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Pomohl jsem partnerce, která tam za mnou přišla potom, co jsem udělal peníze a poslal jí je do Česka. Pak sem chtěl pomoci ještě jednomu kamarádovi Pepemu, akorát tam zas byla ta komplikace, ten vztah už tam nebyl dobrý. Jinak kdyby ty vztahy byly dobrý, tak už jsem někomu pomohl do té Anglie. Protože když tam máte nějaký záchytný bod, tak se ho chytnete. Takže já jsem mohl být jako ten záchytný bod, ale nevyšlo to no.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátil Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

Já se vrátil po roce, takže v roce 2012.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

No o tom návratu, jsem se rozhodl po tom definitivním rozchodu s tou mojí přítelkyní a taky kvůli té slovní bariéře. Prostě s tou angličtinou byl problém. Kdybych uměl anglicky tak si najdu práci normálně. On se tam pak rozpadl i ten sociální systém, protože jsem nás nahlásil, jako že už nejsme rodina a mě už se tam prostě nechtělo být. Mně se

tam v tý Anglii nelíbilo už od prvního dne, není tam prostě co obdivovat. Co je hezký co se dá obdivovat, jsou ty památky atak.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Já vůbec nesleduju jak je to s tím Brexitem atak.

Transnacionalismus

1. Byl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?
- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

No jako spousta lidí, se mi ozývalo do Anglie, jak se mám a jak se mi daří, ale spíš to byli známi. Rodinu tady v Česku mám velkou, ale já je nikdy nepřijmul. Kdo se o mě zajímal, tak se prostě ozval.

2. Navštěvoval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Né vůbec nikdo. My jsme byli celej rok v tom Grimsby.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

(bez odpovědi)

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

Poslal jsem peníze přítelkyni domu do Čech na autobus. Aby sem mohla přijet i s dětmi. Nejdřív teda jela do Londýna, z Londýna na přestup. Někde dvacet osm hodin autobusem. Hruža asi. Raději bych nekomentoval, kde jsem vzal prachy. Já sem na to ani neměl peníze, abych sem dotáhnul čtyři její děti a nakonec i jí. To stojí cirka dvanáct talířů, a já tam přijel s holou prdelí do tý Anglie. Takže jsem musel vymyslet, jak je sem dostat. A jediný co se naskytlo, byl prodej trávy (marihuany). Takže jsem tam skákal od černocho k černochovi a prodával jsem hulení. Já jsem si z toho nekoupil ani pití, protože sem ty prachy vehementně potřeboval pro ně. A pak sem jí je poslal.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Né vůbec nijak, nic jsem si nepřivezl sebou.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Mně se tam prakticky rozbil vztah. A to jak s matkou, tak se sestrou, ale i s tou partnerkou, se kterou sem tam žil tehdy. Takže jako skoro vůbec s nikým. Ale teďka nedávno, jsme se dali dohromady s mojí mámou, ona už je starší. Jako moje manželka, je na moje slovo „máma“ hrozně alergická, protože ona mě vlastně nikdy nevychovala. Takže taková ta „máma“ byla vždycky vlastně moje babička. Já svoje rodiče nepotřebuju, protože sem je celej můj život vlastně neměl. Ale na druhou stranu, oni mě hrozně vyhledávají. Oni se semnou chtějí bavit. Já jsem vlastně ztratil i vztah k těm ségram, který tam zůstaly. Nepotřebuju je a nechci se s nimi bavit.

Rozhovor: Informant 8 (29 let, Tanvald)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešel sám nebo s rodinou?
Když jsem tehdy odešel, tak mi bylo devatenáct let. Odešel jsem sám.
2. V jakém roce jste odešel?
V roce 2008, protože je to jedenáct let zpátky. Vydržel jsem tam přibližně jeden rok. Pak jsme se tam vrátili, to je tak tři roky zpátky, takže v roce 2016. To jsem tam byl přibližně tak půl roku.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešel a kam?
Odešel jsem nejdříve do města Margate v Anglii a vrátil jsem se zase zpátky domů do Tanvaldu. Pak jsem šel zase do města Derby.
4. Byl jste již někdy dříve ve Velké Británii?
Nejdříve jsem tam byl v tom roce 2008 a pak 2016.
5. Měl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
Jel jsem tam k rodině. Úplně poprvé jsem odešel za bratránkem a sestřenkou, který tam už dlouho bydlí. Pak jsem tam měl sestřenici, která tam bydlí už přibližně dvanáct let. Normálně tam má svojí rodinu. Manžela a děti. U ní jsem taky bydlel. Já jsem s nimi právě byl vždycky v kontaktu, normálně jsme si volali a tehdy vlastně ještě nebyl ten facebook, takže přes skype, takže jsme se dohodli, že prostě přijedu, protože tady mě to štvalo, že nemůžu najít práci i když jsem vyučený. Tehdy tady ty fabriky zavřeli, takže jsme tu pak neměli práci. No a do Liberce, když jsem jako chtěl nastoupit do práce, tak jako chtěli zkušenost. Jenže já jsem měl zkušenost na jiných strojích.
6. Jaké jste měl důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
Bylo to z toho důvodu, že tady práce prostě nebyla. Jsem vyučený tady ve fabrice a právě se mi tu v Tanvaldě vůbec nedařilo, byl sem mladej tehdy, takže jsem se rozhodl, že prostě odejdu.
7. Měl jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
Ne.

Integrace ve Velké Británii

1. **Socio-ekonomická dimenze integrace**
  - 1.1 Měl jste ve Velké Británii zaměstnání?
    - Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledal? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měl jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získal jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?
Pracoval jsem s ovocem, pakoval jsem vlastně ovoce do sáčků. Což bylo jablka, hrušky a jahody. To bylo v tom roce 2016. Tam jsem pracoval asi půl roku, pak se to tak jakoby střídalo s tím, že jsem vlastně pak dělal úplně jinou práci v „Kent salad“ no a pak jsem se vlastně vrátil do Čech, protože tam práce už prostě nebyla. Když jsem přestoupil do „Kent salad“ tak sem dělal na páse, dávalo se tam vlastně zelí, mořské plody atak. Tam všechna práce se jede přes agenturu. Nejdříve děláte jakoby testy, s tím, že když neprojdete tím testem, tak vás nevezmou do práce, musíte umět alespoň základy. Takže jsem se vrátil domů, s tím, že jsem si tu hnedka našel práci a v ní jsem pak pracoval. V jedné fabrice no, kde jsem teda vyučený a dělal jsem tam dlouho. Ale pak jsme se rozhodli, že se vrátíme zpátky do jiného města k sestřence. Takže jsme tam šli. To je tak tři roky zpátky. Našel jsem si tam práci, balili jsme jakoby

perníky a sušenky. Tam jsem dělal tak tři až čtyři měsíce. Ten šéf tam byl hodně přísnější, my jsme museli dělat normy. Pakovali jsme vlastně po čtyřech, do jedné krabice, no a pak se to dávalo na pás. Já jsem plnil normy rychle, jenže nějaký to přeháněli, a nějaký to nestíhali. Takže tím pádem přišli všichni o práci. Posílali všem esemesky, že děkují, ale že už druhý den nemáme chodit. Já hledal práci, ale nebylo auto, a všude do práce se muselo jinak někam dojíždět, práce jakoby nebyla v tom městě, ale tak dvacet až třicet kiláků. Asi tak tři týdny jsem si šetřil peníze, a pak jsem si našel sám byt jakoby. Jenže nějak to tam nevyšlo a ten byt mi vzali zpátky, byl jsem tam přibližně půl roku. No tak jsem se nastěhoval zpátky k sestřence zas. Ta sestřenka a bratránek, tak těm se tam daří jinak dobře, oni furt pracují. Oni mají stálou práci, protože tam pracují už dlouho. Takže oni mají jakoby stálou práci. Zatím si nestěžují. Ale ti Romové, co tam přijdou teďka z Čech, tak to mají těžší než oni. Jím se tam teďka narodily děti, a ty jejich děti mají už anglický občanství. Ani školu žádnou jsem tam nezkoušel.

Když jsem přijel, tak už žádná škola nebyla, ale chtěl jsem chodit, abych se naučil víc. Tady paní (smích) co se vrátila, nás učí. Nejdřív sem musel chodit právě po práci se známýma, takže jsem jezdil s nima. Většinou takhle s rodinou, oni věděli přes jaký agentury

- 1.2 Jaké jste měl Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

Nejdříve poprvé mi pomohla s bydlením sestřenka a bratránek. Podruhé když jsem přijel, byl jsem jakoby nejdříve u strejdy. Asi tak po týdně jsem si našel práci, strejda semnou všude jezdil a pak jsem se nastěhoval jakoby k sestřence, protože ona měla velkej byt, takže mi poskytla jednu místnost. A tam jsem byl celý rok vlastně v té jedné místnosti. To bydlení u ní bylo super, protože v Anglii nedělají rozdíl v tom, jestli jste Čech nebo Rom nebo Pákistánec. Jenže prostě musíte platit. To bydlení tam není špatný, jen ta práce je problém. Ty smlouvy na stálo jsou problém že je nedostanete. Mě samotnému se to nevyplatilo brát si celý byt pro sebe, protože tam jsou jakoby dražší nájmy než tady. Jako v pohodě, my se známe se sestřenicí od malička. Ona jako už byla předtím v cizině, takže věděla, jak to chodí. Takže jsem bydlel u ní s tím, že jsem jí vypomáhal s penězma. Tam se bydlí většinou v domě, potom máte jakoby svůj vchod, takový jako řadový domky se tomu říká.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Právě když si tam uděláte ten „Insurance“ to je právě to povolení do práce, tak jakoby to pak všechno hradí práci za vás. S tím, že vy tam zavoláte, oni si Vás pozvou přesně na čas a oni Vám pak pošlou obálku s tím „Insurance“. Nejdřív posílali plastový, teďka posílají už papírový jenom. A s tím pak chodíte po práci. Je to důležitý, když se vám třeba něco stane, když pak jdete do nemocnice. Ale jinak o žádný dávky jsem jako nezkoušel žádat. Třeba nemocenskou, to taky nevím, to jsem tam tak dlouho nebyl, takže taky nevím. Sestřenka bere hlavně ty přídavky na dítě.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Je to tam mnohem lepší. Když máte jakoby práci, a dobrou práci, tam vlastně není žádný rasismus, tam jsou všelijaký lidi, takže je tam všechno v pohodě.

Dobry je, že máte příjem každý týden. Tady ho máte třeba jednou měsíčně. Hlavně ty peníze, to je dobrý, že tam berete pravidelně jednou týdně. Tady máte příjem jednou měsíčně, poplatíte si, co máte a konec.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Ne, v ničem jako nebyl problém.

- 2.3 Komunikovali jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Jenom spíš základy, jako pochytoval jsem slova, jenže jak jsem byl pak už v Čechách, tak jsem zase všechno zapomněl, protože jsem neměl s kým mluvit. Ale spíš jako rozumím, než mluvím anglicky. Ty testy do práce jsem zvládal, protože sestřenka nebo bratránek šli se mnou, protože oni umějí, když jsou tam tolik let. A tím mi vlastně pomohli. Ale základy tam musíte umět. Jinak je to hodně těžký. Pár slov odchytáte od každého. Třeba v práci na tom

pásu, jsme byli čtyři, takže jsme věděli, co dělají ostatní, takže jsme dělali to samí. V práci to s tou angličtinou nebylo zas tak těžký. Jenom když se vyřizovaly nějaký papíry, tak šla se mnou moje sestřenka, nebo nějaký známý. Třeba v krámech, to je stejný jako v našich krámech, normálně jdete, nakoupíte si, zaplatíte a bez problému.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britek, Irem a td.?

Já myslím, že tam si každý Rom nebo Romka přiveze svoji manželku nebo manžela jako.

- 2.5 Setkal jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

Ne to vůbec, já myslím, že když pracujete a děláte, co máte, tak není žádný problém se zákonem.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne, to vůbec.

- 3.2 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Taky ne.

- 3.3 Získal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Ne.

- 3.4 Vstoupil jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

Vůbec, to jako o tom nic nevím.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkal jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Já teda ne.

- 4.2 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

No spíš s tou mojí rodinou jsme se bavili. S Britama ani moc ne, protože my jsme furt byli v práci jenom. Já měl hlavně furt jenom odpolední, takže jsem neměl čas ani chodit pořádně po městě třeba.

- 4.3 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

Pak jako v práci, jsem se skamarádil s ostatníma cizíma, ale jako v práci dost mluvili česky. V práci jsem hodně spolupracoval s Pákistáncema, Čechama, Slovákama, Polákama taky. Akorát Vietnamci tam nebyli.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Jako věděl jsem, že tam nějaký Romáci jsou, hlavně teda Slováci. Hodně jich tam je. Ale myslím, že se všichni mají dobře, pokud teda pracujou a třeba ještě berou na ty děti. Tam je to tak, že kdo má dítě, tak má aspoň nějakou záchranu, ale u mě je to tak, že já nemám žádný dítě. Takže když tam jdu já, tak je to pro mě těžší.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Tam se většinou každý stará sám o sebe.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátil Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

Byl jsem tam přibližně rok, takže v roce 2009.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Protože mě úplně vykopli z práce, protože tam normálně jako nedávají smlouvu, ale dávají tam jakoby brigádní smlouvu. Já jsem tam normálně chodil do práce, ale pak jako doma čekáte na telefon, až vám zavolají, tam je to takhle jako ta brigáda. A oni mi normálně pak napsali do esemesky, že my děkují, ale že už do práce jako ne. Já mám i papíry jako řidičák s tím, že já se tam nebál jezdit. Sestřenka to auto má, jenže ona to auto potřebovala, že ona vlastně vozila děti do školy. No a já jsem neměl jak dojíždět někam do práce no. Takže jsem neměl žádnou práci, neměl jsem žádný příjem a jako něco jsem měl našetřeného, jenže to mi jako nestačilo, tak sem se musel vrátit domů no. A tady jsem si pak udělal ten kurz pracovníka v sociálních službách a pracuju jako sociální pracovník. Jak říkám už tam nebyla prostě práce no a jak jsem bydlel u sestřenky, tak ona měla svoje tři děti a nemohl jsem být u ní na krku. Dneska vás jako nikdo nebude živit a já jako neměl žádný příjem. Tady si člověk třeba nějak poradí, ale tam ne.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

No je to škoda, když to uzavřou, tak je to škoda. Když je tam dejme tomu práce a třeba lidi tady nemají práci, tak tam můžou jet a nějakou tu korunu si můžou vydělat. Takže kdykoliv tam můžete jít, ale když bude ten Brexit, tak já nevím, jak to bude no. Víím o rodinách, který jsou tam, že sem občas jezdí za rodinou, no třeba oni se pak nedostanou zpátky. Takže pro ně to taky bude těžší.

Transnacionalismus

1. Byl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Ano byl. Hlavně přes facebook atak. Já jsem měl v plánu si najít byt, a mám tři bráchy, tak jsem je tam chtěl přitáhnout. A prostě nám to nějak nevyšlo. Ta sestřenka, u který jsem byl, měla sama málo pokujů. Takže to mě nenapadlo přitáhnout k ní jako někoho dalšího. A hlavně když tam nebyla ta práce žejo. Prostě bez auta tam člověk nenajde práci.

2. Navštěvoval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

No když jsem tam byla ted'ka, před těma třema rukama, tak to jsem tam byl půl roku, takže to jsem si říkal, že nemá ani cenu, abych někam jezdil na chvíli. Já jsem si chtěl hlavně ušetřit nějaký ty peníze.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Ani nestýskalo, my jsme jako rodina byli dennodenně v kontaktu, takže my jsme se jako viděli přes facebook atak, ty sociální sítě i s mámou a tátou. Takže to bylo v pohodě.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, přfbuzné, banku či agenturu?

No jediná ta moje sestřenka podporovala svojí mamku, ta sice ted'ka už nežije, ale jako co vím, tak jí hodně jako podporovala. Prostě se tam sestřence dařilo, tak posílala mamce do Čech peníze. Normálně jí to posílala, né jako

přes bankovní účet, ale přes „Western union“. Poslala jí takovej kód, no a teta si to tady už jenom vypsala a už pak měla peníze. Nestávalo se to jako nějak často, prostě jenom jednou měsíčně.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Já jsem si nic jakoby nevydělal, protože jak jsem říkal, pak už jsem žádnou práci tam neměl, takže jsem byl bez peněz. Takže jsem si žádný peníze domu nepřivezl.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Jo, jsem v kontaktu se sestřenkou a bratránkem. Právě jsem tam byl loni v srpnu na dovolený u nich, asi týden. Ale jinak jsme furt v kontaktu.

Hlavně přes facebook a sociální sítě. Jim se tam daří dost dobře, protože oni pracují. S oběma sestřenka jsem v kontaktu. Skoro každý týden si voláme, nebo obden jak kdy. Občas si i jenom píšeme.

Rozhovor: Informant 9 (54 let, Liberec)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešel sám nebo s rodinou?
Nejdříve sám a potom se za mnou přestěhovala i moje rodina. Dvě děti a manželka. Asi tak dva a půl měsíce to trvalo, než manželka tady zajistila všechny věci, předala byt.
2. V jakém roce jste odešel?
Bylo to v roce 2012 v červenci.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešel a kam?
Odjel jsem tady z Liberce, a přijel jsem do Bradfordu. Tam jsem byl ale asi jen tři měsíce.
4. Byl jste již někdy dříve ve Velké Británii?
Ne.
5. Měl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
Měl jsem tam bratrance z matčiny strany. On se tam dostal v roce 2004 nebo 2005. Komunikoval jsem s ním vlastně přes facebook. Já jsem se mu postěžoval, že tady nemám práci a on mě znal, že jsem pracovitej a nabídnul mi vlastně tuhleto možnost, ať teda vlastně přijedu a můžu vyzkoušet jaký to tam je ta práce, a když by to nešlo, tak se zase vrátím. A bydlel jsem teda první tři měsíce u něj.
6. Jaké jste měl důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
To lákadlo tady bylo už od roku 1990, ale tak nějak jsem to nevnímal, protože jsem měl práci. Pracoval jsem jako sanitář na chirurgickém oddělení nemocnice Liberec. A někdy v roce dva tisíce dvanáct, jak probíhala ta krize, tak jsem byl propuštěn ze zaměstnání a hledal jsem práci. Práce jako byla, ale ze zdravotních důvodů, první problém byl, že mě nechtěli vzít ze zdravotních důvodů a druhý problém byl, že bych nepřinesl ani korunu. Takže jsem několik měsíců byl bez práce a v tom se mi ozval bratranec, jestli bych nechtěl jet do Anglie. On tam pracuje u jedné firmy. A určitě bych to tam měl lepší než tady doma.
7. Měl jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
Já jsem byl v Německu, ve Švýcarsku a v Japonsku. Německo a Švédsko, to je prostě klasika. Tam je to stejný jako tady. To bylo v roce 2008, 2009 a 2010. Akorát že tam jsou zvyklí na ty národnosti, takže tam jsem se cítil úplně jinak. Žádný hloupý pohledy, nikdo mě tam nekontroloval, když jdu z krámu, jako tady třeba. V tom Japonsku když jsem byl, tam jsou hodně tolerantní, ale jednou jsem se tam setkal, když jsem seděl večer na lavičkách s klukama z práce, protože ty cesty byli většinou ze zaměstnání. Tak jsme seděli na lavičkách, a kluci se začali bavit s nějakými studentkami z kolejí a jako že se s nima chtějí vyfotit. A holky to přijali, ale když se měli fotit se mnou, tak vůbec nechtěly.

Integrace ve Velké Británii

1. **Socio-ekonomická dimenze integrace**
  - 1.1 Měl jste ve Velké Británii zaměstnání?
    - Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledal? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měl jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získal jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?

V tom Bradfordu jsem pracoval u jedné pákistánské stavební firmy, která dělala střechy a obklady v koupelnách a podlahy, no ale ta práce byla jakoby dost nárazová. Tam se vlastně jednalo jenom o zakázky, a majitel té firmy těch zakázek moc neměl. Takže se mi ozvali známí z města Oldham, to je kousek do Manchesteru. Za mnou se sem pak přestěhovala manželka a dvě děti z Čech. Tam to bylo trochu složitější, protože to bylo malé město. Tam ty práce moc není, ale všichni můj známí, co jsem tam měl, pracovali u jedné truhlářské firmy, rodinná firma. Tam to bylo taky hodně o zakázkách, takže taky se stalo jednou, že jsem byl tři měsíce na úřadě práce. Na Job centru. Takže jsem si hledal práci, a mezitím se mi ozvala jedna pekárna, kam jsem si podal žádost. Takže tam mě vzali, takže jsem tam pracoval dva měsíce a po těch dvou měsících se mi ozval právě synovec od mé manželky, že mě teda přijme do nábytkářské firmy. Tam v té pekárně to bylo nárožový, přes tu agenturu. Takže když zase byla vytížená výroba, tak jsem šel do práce, když zase nebyla, tak jsem byl doma. Takže jsem byl rád, že jsem mohl pak nastoupit do tamté firmy.

A tam jsem teda začal pracovat, vzhledem k tomu, že jsem ovládal angličtinu veškerou, tak jsem se velice rychle vypracoval na nástroje, se kterými se pracuje na CNCčkách. No a to se mi vlastně i zvýšil plat, takže to bylo pro mě vlastně uspokojující, že jsem měl vlastně vyšší a slušný už příjem.

- 1.2 Jaké jste měl Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

Když jsem bydlel u toho bratrance, tak sem bydlel v semihouse. To jsou vlastně oddělený domy, takže jsme měli oddělenou zahradu pro sebe. Tam je to do začátku vlastně hrozně těžký, neumíte vlastně jazyk a než dostanete to Insurance, to vlastně trvá nějaký dva až tři neděle. Když vlastně nemáte práci, tak se musíte přihlásit na Jobcentru. Tam to zase trvá nějak měsíc, než si vás prolustrují a dají vám nějakou dávku. S bydlením tam není problém jako tady v Čechách. To bydlení se tam dá sehnat lehce. Je to tím, že tady jsou zažitý předsudky, ale zas na druhou stranu, některý ty předsudky jsou pravdivý. Já to tady nikomu nevyčítám, že třeba někdo nechce pronajmout Romům, ale je to tady hodně těžký. Tam je to lehčí. Tady si nemůžete vybrat jo. Tady prostě musíte přijmout to, co vám kdo nabídne, kterej člověk vám co nabídne. Tam je zase ta příležitost rozsáhlejší, že si vlastně můžete vybrat, v jaký lokalitě chcete být, ale všechno závisí na tom, kolik těch financí máte na to, abyste si mohl zaplatit třeba bungalov, nebo ten semihouse nebo byt. Většinou vám ten byt umožní cizinci. To jsou třeba Pákistánci nebo Indové. Je to ten samej princip jako u nsá vietnamci. Taky u nás mají večerky, prodejny a už začali zkupovat taky nemovitosti, takže začínají taky pronajímat. A tam je to samý. No my se pak přestěhovali právě do toho Oldhamu, takže jsme bydleli v tom domě. Tam jsme bydleli pět měsíců, ale že jsem to měl daleko do práce, tak jsem se přestěhoval k příbuzným. Tam je to jednoduchý, tam vezete telefon a zavoláte a pak se podepíše jen smlouva, dá se depozit a pak už jen se platí nájem. Tady na té ulici pak žilo asi osm romských rodin, vlastně až do doby než jsme odjeli do domu do Čech.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

No jednu dobu, když jsem byl na úřadu práce, jako na Job centru. Takže tam jsem vlastně plnil ty jejich podmínky, takže jsem chodil do školy na angličtinu a přitom jsem si hledal práci. Ale já jsem jako tu práci měl zajištěnou, jenom jsem čekal, kdy se majitel té firmy řekl, že potřebuje lidi teďka na jiný zakázky.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

Je to obrovský rozdíl, není tam xenofobie, není tam rasismus, lidi jsou tam usměvaví, nejsou nevrlí jako tady, to je asi ten systém tady, nebo já nevím, jestli to je tou dobou. Ale ta doba tady u nás je taková hektická, tady jsou u nás obrovský rozdíly z pohledu Roma. Když to vezmu z pohledu Čecha, tak všude se učí, že ten náš národ je jakoby rozdělený. Ale to je blbě. Když to vezmu z pohledu Roma, tak kdybych si měl vybrat, tak si vyberu tu Anglii. Tam jsou ty lidi prostě jiní, než tady. Samozřejmě setkal jsem se tam s předsudky, jako jsou i tady. Ale tady se hodnotí problém, podle vzhledu, né podle toho, co má v hlavě.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Ty jejich zákony, jsou tam skoro stejny, jako tady u nás. Jsou dost podobny. Ty normy jsou jakoby standardní. I v tom zaměstnání tam máte odbory, smlouvy na stejném principu jako tady, takže ty normy jsou jakoby stejny. Co je jako jiný tam, je ten binec. My jsme národ jakoby čistotných, když jako projdete to město, tak tady nenajdete tolik nábytku jako tam. Hodně jako cizinci vytvářejí tam ten bordel. To jsou ty kolonie těch cizinců. Ale byl jsem jednou v britské části, kde nežili žádní cizinci, a tam bylo čisto. Ty domy vypadaly čistě, zahrady byly upraveny, dopravní značky, všechno bylo v pohodě. Dokonce ty lidi byli usměvaví, úplně jiní než sem znal já ty lokality.

- 2.3 Komunikoval jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

Tak já osobně jsem se s angličtinou setkal poprvé v Nemocnici tady v Liberci, kde jsem pracoval. Pak v Densu, kde jsem pracoval s Japonci, kde jsem se už naučil anglicky, tam jsem se vlastně vypracoval na pozici asistenta ředitele výroby a jezdil jsem do ciziny na zakázky, takže jsem se musel angličtinu učit jako samouk. Takže když jsem přijel do té Anglie, tak jsem neměl problém, ani na úřadech, neměl jsem problém v nemocnici, ale spíš jsem měl problém s různými dialekt. Poznal jsem, když na mě promluvil cizinec, třeba Polák nebo Pákistánec. Ti už prostě měli svůj dialekt. Manželka třeba pochytla jenom základ, ty základní slova. To jí prostě osobně stačilo, když třeba chodila do obchodů nakupovat.

Když jsme dávali holky do školy, tak jsme z toho měli vítr, protože holky neuměly ani slovíčko anglicky. Tak nás teda přijal ředitel a bylo to úplně skvělý to přijetí. Tam vlastně rodiče nesmějí být, že jo. Tak nás ten první den nechal ředitel s dcerama ve škole, takže jsme viděli, jak to probíhá. Druhý den už holky věděly, do čeho jdou, ale pořád byly takový nešťastný, prostě protože neumějí jazyk. Ale když jsme pro ně druhý den odpoledne přišli, tak byly šťastný, protože kolektiv je přijal, začali se s nimi bavit a začali je učit slovíčka anglicky. Takže se každý den pak těšily do školy.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

Znal jsem tam jednu holku, která si vzala Pákistánec, dokonce tam konvertovala k Islámu. Přivdala se teda k jeho rodině. Dneska už mají myslím děti. Další holka co znám, tak si vzala Brita. Ten Brit si rozjel vlastní business a vlastně ona, co měla to příbuzenstvo tak všichni pracovali pro toho Brita, pro toho jejího manžela. Jinak ti Romové se drží v tomhle směru spíš mezi sebou, nebo si třeba Rom z Anglie přiveze Romku ze Slovenska. U té mladší generace, je to pak jiné. Tam si pak ti mladí Romové vybírají třeba i z jiné národnosti. Třeba i toho Brita nebo Britku. U těch Romů, ta zakořeněná rodinná vazba mezi nimi, se vlastně bude tímto způsobem dál rozšiřovat.

- 2.5 Setkal jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

No ten rozdíl je ten, že ti Romové tu trestnou činnost tolik nevedli v tý Anglii, jako tady v Čechách. Tady to dělali proto, že tady prostě měli hlad. Aby přežili. Třeba když jim zastavili dávky, takže ráno museli vstát a jít na sběr, nebo sem tam něco ukrást a pak to zpeněžit. Aby mohli uživit rodinu. Tam pak ale v tý Anglii takový potřeby neměli, tam měli většinou zajištěný bydlení, dobrý bydlení, práci a dávky, takže neměli pak potřebu trestný činnosti. Takže já jsem se tam u žádných Romů neseťkal s trestnou činností v Anglii. Jenom jeden známej mi tam vyprávěl, že musel nahlásit na policii jednu rodinu, která otročila mladý kluky romský, kteří přijeli do Anglie a stali se z nich třeba bezdomovci, takže ta rodina jim zajistila bydlení, ale oni pro ně museli chodit krást.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Né, nikdo z rodiny, ale když nás tady v roce 1991 napadla skupina skinheadů, tak jsem o tom hodně vážně uvažoval, že teda zkusím tu Anglii.

Můj bratranec přišel o ledvinu tehdy při tom napadení v Mostě a jeho syn byl asi čtrnáct dní v bezvědomí, takže sbalil rodinu a odjel tam.

- 3.2 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?
(bez odpovědi)

- 3.3 Získal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

Z naší rodiny ne. Ale setkal jsem se s několika lidmi, kteří to občanství měli, a to z toho důvodu, že požádali o azyl v době, kdy jsme ještě nebyli v Evropské unii. To bylo v době, kdy tady byli hodně Romové napadáni skinheady, takže tehdy v Anglii získávali jak azyl, tak potom i to občanství. Jsou tam většinou do teď. Už se nikdy nevrátí. Už tam mají své zázemí, třeba nakoupené domy nebo byty. Mají svoje práce, dokonce někteří mají i své firmy už. Takže ti se prostě asi nevrátí. Tihle noví Romové, jako není to těžký získat to jejich občanství, akorát se za to musí platit, musíte se vlastně naučit britskou historii, politiku, další nějaký zákony jejich, a skládají se zkoušky.

- 3.4 Vstoupil jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

No popravdě ne, ale dost jsem o tom uvažoval, že bych tam jako vytvořil nějaké romské sdružení.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkal jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Ne ne ne. Setkal jsem se jediné tak jednou s člověkem, který byl nepříjemný. Já jsem se jednou dostal do takový smíšený party Pákistánců, Indů a Angličanů a malovali jsme nějakou prodejnu, a byla svačina, a tak jsme se nějak začali bavit. Padali otázky na to, proč jsem přijel do Anglie a tak. Tak jsem jim vysvětloval rozdíly, tak vlastně slovo rasismus nechápali. Vůbec jako nevěděli, co to jako je. Tak jsem říkal, že se jako hodnotěj lidi podle toho, tam patří podle rasy.

A ten Pákistánec říkal, že by to teda v Český republice měl hodně těžký. A já mu říkal, že asi jo no. Ale na druhou stránku, se chovají Češi k cizincům jako jinak. Když jako poznají, že jste cizinec, tak to berou na jinou váhu. Já jsem se teda s ničím nesetkal, ani ze strany Britů. Když to srovnám, tak holka moje vlastně chodila tehdy do první třídy tady, tak se tady právě potkávala s tím, že jí nadávali ve škole do cigánů, ten kolektiv jí tolik nepřijal jako v Anglii. Je to daný téma předsudkama, protože jejich rodiče doma tak mluví a jejich děti pak to používají ve škole a vůbec si neuvědomují, že tím někomu ubližují. Když jsme pak měli jet domů zpátky, tak holky z toho byly nešťastný, ta starší holka říkala té mladší, co jí tady v Čechách bude čekat. I když se to teda nestalo, máme výběrnou školu.

- 4.2 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

Jo určitě jo, většinou na těch ulicích jsme se bavili, ale nejvíc se naše rodina obecně bavila s Pákistáncema. Protože to jsou většinou majitele těch domů tam a na těch ulicích s nimi vlastně žijete. Ale stalo se nám, že třeba známěj, kterej tam pracoval pro jednu firmu, taky pro jednoho Pákistánce, jako taková nárazová brigádka, třeba vymalovat byt atak. Takže vždycky, když potřeboval pomoct, tak mi zavola, takže jsme se vždycky dostali i do jiných rodin, třeba do anglických rodin a můžu říct, že jsou jakoby dva nebo tři typy těch Angličanů. Jsou Anglání, který jsou jakoby na tý lepší úrovni, jsou jako vzdělaný atak, tak ty jsou jakoby hodně tolerantní, ale straní se nám. Pak je ta střední vrstva, ty jsou takový jako už méně tolerantní, ale bylo to vlivem, co jsem tak poslouchal špatného ohlasu Slovenska a Polska. Pak je ta slabší a ta je když to řeknu na rovinu horší jak tady Romové v Český republice prostě na těch ulicích je tam bordel, když jsem k nim přišel domu, tak jsem si nedokázal představit, jak takhle někdo dokáže žít. Že prostě měli jídlo na zemi, všechno různě poházený. Ti jako většinou třeba žili na dávkách atak. Od nich se jakoby nejvíc dal cítit ten rasismus. Tam je to stejný jako tady u nás doma. Já jsem nikdy nebydlel s Romama tady v Čechách. Vždycky jsem bydlel jakoby zvlášť. Ale lidi co bydleli na ulici s Romama, mezi nima byli i ty chudší z těch neromů českých, byli vždycky největší rasisti. Oni mají ten život špatnej, berou dávky, ale stěžujou a vinu dávají na ostatní.

- 4.3 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

Ano bez problému, jako v té firmě, kde jsem dělal tak moc Britů jako nebylo, bylo to tam různý, ale když jsme se někam v rámci práce dostali, tak jsem se s nima bavil úplně normálně.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

U těch Romů tam, je to stejný většinou jako tady v Čechách. Je třeba jeden majitel, který zkoupil několik domů v ulici, tak on to pronajme jedné rodině třeba a ta pak zavolá svým příbuzným, že se třeba nějaký bydlení uvolnilo, takže se pak takhle ty rodiny sestěhují. To je stejný jako tady, oni se jakoby cítí, když jsou spolu více bezpečně. Když jsem třeba šel navštívit příbuzný z manželčiny strany, kteří tam byli už dlouho, tak oni žili právě na té jedné ulici. A žilo tam tak pět až šest romských rodin. Byli tam třeba Romové z Ostravy, pak z Brna, pak tam byli dvě rodiny ze Slovenska. Všichni teda bydleli na jedné ulici, nebo přes ulici, ale jako v jedné komunitě s Pákistáncema, a jenom jedna mladá Angličanka tam byla.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

Chtěl jsem tedy bratrovi, nebo mým synům co jako ještě mám, ale ti nakonec nešli do Anglie. Protože už tady měli svoje zázemí, svůj byt, svoji práci, takže do té Anglie nechtěli. Jinak jako ostatní přátelé nebo příbuzní co tam byli v té Anglii, tak ty tam svoje příbuzný jakoby dostávali. Měli tam svoje zázemí, takže tak pak dostávali celý rodiny.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátil Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

Po dvou a půl letech, takže v roce 2015, když se nám ozvala maminka manželky, kdy se vlastně o ní starala sestra můj manželky, že se nějak nedohodly, že teda jestli by nepřijela manželka domů. Aby jí zařídila bydlení atd.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

Nejdříve řekla, že jede manželka domů, takže odjela a asi za čtrnáct dní mi volala, že budeme muset všichni přijet domů, že budeme muset pečovat o maminku. Jinak by jí vlastně dali na tu LDNku do nemocnice. Ona se vlastně bála, že by tam zemřela. Takže jsme opustili Anglii vlastně z tohoto důvodu.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

Já jsem jeden z těch lidí, kteří doufají, že ten Brexiit nedopadne. Že premiérka Mayová, uvolní to druhé referendum a dopadne to pro všechny dobře a Británie tak nebude muset odstoupit od Evropské unie. Myslím si ještě, že pro ty lidi, co tam žijí jako dneska, tak pro ně se nic nezmění. Protože naše vláda přijala nový zákon, že Angličani, kteří žijí tady, jako Britové, tak budou mít stejný podmínky, jako kdyby byli v Evropské unii. Takže si myslím, že to udělá i ta druhá strana. Že to vláda přijme, a postaví se čelem a ty lidi nebudou muset odejít.

Transnacionalismus

1. Byl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Jo, měl jsem tady syny, a pak vnoučata. Takže s nimi jsem byl v kontaktu, pak z manželčiny strany příbuzní a maminka. Komunikoval jsem s nimi hlavně přes facebook, přes skype, a taky přes telefon no. Ten kontakt byl jednou za dva až za tři dny, ale to spíše moje manželka, já hlavně tak o víkendu. Protože jsem musel přes týden pracovat. Jinak moji synové si psali s mojí manželkou vlastně každý den, každý den byli v kontaktu.

2. Navštěvoval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

Ne, byli jsme tam v Anglii celou dobu. Přes tři roky v kuse.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Jo jako chyběli mi synové z Čech, ale my jsme byli dost v kontaktu skrz teda ten facebook atak. Takže dalo se to zvládnout.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zasílání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

To posílal prakticky každej, kdo tady měl v Čechách třeba rodiče, nebo nějaký mladší sourozence, nebo se třeba posílaly dárky přes různé společnosti, který byl levný. Třeba přes Poláky, kteří převáželi zboží z Anglie sem do Čech. Nebo se třeba posílalo přes tyhle přepravní služby značkový oblečení, zlato, nebo dárky když byly Vánoce nebo Velikonoce. Nebo se třeba posílaly peníze přes tu společnost „Western Union“, když měli třeba kluci narozeniny. Člověk nevěděl co jim koupit, tak jsme jim nějakou tu korunu poslali. Nebo když jim chyběli peníze na auto. Ale jako jo, hodně to dělá Romů, že jako podporují svoje příbuzný v Čechách. Ale teď jste mi to připomněl, že znám jednu rodinu, která šetřila ohromný prachy a já jsem vůbec nechápal proč jo. Potom jsem se dozvěděl, že oni mají hodně příbuzenstva na Slovensku, a že je jako hodně podporovali, protože oni tam na tom Slovensku, jedli každý den jenom brambory. Prostě neměli peníze na maso.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

Moje rodina né, ale znal jsem dvě rodiny z Anglie, který měli na Slovensku příbuzný, a ty jim tam za zasláné peníze stavěli barák. Takže všechny peníze takhle investovali do baráku, kupovali materiál atak. Kdyby jako náhodou se pak vrátili z Anglie, aby měli kam jít.

Jestě mě napadá jedna věc, souvisí to s tím soužitím Romů v tý společnosti, že vlastně když tady ten Rom žije v nějaký sociálně vyloučený lokalitě, nebo nějakém vyloučeném domě, kde vlastně se ten byt nebo barák hrouť na hlavu pomalu, ten Rom nemá práci, nemá ošacení třeba a šel do té Anglie a naučil se tam nějakému standardu, a dneska pak žije na nějaké své životní úrovni v Česku, protože se to naučil v tý Anglii. Mám třeba známé, kteří žili v obrovské bídě, v hrozném prostředí, a když se pak vrátili z Anglie domů, tak do toho nepadli už. Už žijou na jiné úrovni. Ten svůj standard, který měli v Anglii, tak si přinesli i sem do Čech a toho se drží. Většinou by jim to taky nedovolili i jejich děti. Hlavně se taky naučili, nějaký finanční gramotnosti. Naučili se, že si můžou koupit to, co si můžou dovolit a nepůjdou si půjčit někam peníze. Naučili se tam šetřit třeba.

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

Ano, se všema známýma, se kterýma sem tam žil na obou místech. Hlavně přes skype a přes facebook. Hodně si povídáme na tom facebooku skrze ten messenger.

Hodně se mě ptají, jaký já mám názor na ten Brexit a jestli tady v Čechách nejsou jiný informace, než mají oni tam v tý Anglii. Takže je vždycky uklidňuju, že to bude dobrý.

Rozhovor: Informant 10 (51 let, Šluknov)

Motivy emigrace z České republiky

1. Z České republiky jste do Velké Británie odešel sám nebo s rodinou?
Celá rodina i s dětma. Odhlásili jsme děti ze školy a tam jsme je samozřejmě zase přihlásili. Tam už vlastně na nás čekala švagrová na letišti a jeli jsme k nim.
2. V jakém roce jste odešel?
V roce 2012 říjen. Dokonce to bylo 17. října 2012. Necelých pět let jsme tam byli.
3. Z jakého města či lokality jste z ČR odešel a kam?
Ze Šluknova no. Birmingham. Letěli jsme odsud do Londýna, a tam na nás už čekali a jeli jsme do Birminghamu. Tam jsme vlastně už zůstali celých pět let vlastně.
4. Byl jste již někdy dříve ve Velké Británii?
Ne.
5. Měl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny v cílové lokalitě již vytvořené kontakty?
My už jsme tam měli jako rodinu, takže jsme šli k tý rodině. Manželka tam měla bráchu, takže jsme šli k němu bydlet. On se tam dostal taky tak, přes rodinu. Šel tam tak tři měsíce před náma. Taky ke svému bráchovi šel. Necelý tři měsíce jsme u něj bydleli. To jsme šli do tý práce, tam jsme byli chvilku, tam nás zavolali, jenom když potřebovali. Ale jako úplně první tam byl bratranec, ten už tam byl asi půl roku. Ten je ale z Ostravy, no a postupně se zabydlel. Dal si tam všechno dohromady. No a vzal bráchu mladšího. Dostal se tam jeden brácha, ten vlastně děti nemá, žije jenom vlastně s manželkou. Taky to samý, zabydleli se, našel si já nevím, práci nebo co. A zavolal dalšího bráchu. Takže takhle postupně volali. Hlavně přes Skype jsme si volali. A nakonec jsme si volali my. Nechtěli tady jako nechat ségru, takže jsme odjeli i my no.
6. Jaké jste měl důvody k odchodu z České republiky do Velké Británie Vy a Vaše rodina? V případě více důvodů, který důvod převažoval nejvíce?
No tak byla tam celá rodina vlastně, a oni tady nechtěli nechat moji manželku. Tak nás vzali sebou. Jako manželka moc nechtěla ale, protože neumí mluvit zas tak anglicky, nebo jsme neuměli. Ale jeli jsme. Důvod byl jako takovej, že tady nebyla práce, nikde nás nechtěli vzít. Manželka dělala a propustili jí, já jsem neměl práci dlouho, já jsem měl jenom brigády nastálo. Nedalo se tady vyžít z těch peněz. Takže jsme to chtěli zkusit no. Ostatní co tam šli a zkusili to, tak jim to vyšlo, takže jsme to chtěli taky zkusit. Bratr tam šel, protože taky nemohl najít tady práci. Jako je tady u nás diskriminace a rasismus, ale teď už ani ne. Oni nás tady znají ty lidi, je tady malý město, my jsme tu vyrůstali, takže tu máme sousedi, co nás znají a strašně moc známých. Jako nemáme tu problém přímo s rasismem jako. Ale jako rasismus nebyl úplně důvod abychom odešli.
7. Měl jste Vy nebo Vaše rodina dřívější zkušenost s odchodem do jiné země než je Velká Británie? Pokud ANO, zkuste mi prosím tuto zkušenost co nejpodrobněji popsat.
Ne ne ne, jenom tuhle tu Anglii. Jenom tam a pak domu. Já už nikam nejedu.

Integrace ve Velké Británii

1. Socio-ekonomická dimenze integrace

1.1 Měl jste ve Velké Británii zaměstnání?

- Pokud ANO, jaký to byl typ práce? Jak dlouho jste tuto práci hledal? Jaká byla nutná kvalifikace k vykonávání této práce? Měl jste zkušenosti s touto prací již z České republiky? A bylo potřeba mluvit anglicky? Získal jste očekávanou výši příjmů? Jaké byly v této práci pracovní podmínky?

No nejdříve jsme šli na tu sociálku, jak jsme říkali. Aby jako holky nějak mohli jít do školy. Já jsem si práci nějak nemohl najít, nejdříve si práci našla manželka, asi po půl roce. To už jsme bydleli sami. To už jsme měli svůj byt. To si manželka našla vždycky nějakou brigádu, že jo. Chodila uklízet atak. Jako nebyli jsme tam bez práce. Práci jsme vždycky dostali přes známý. Oni přišli a řekli, že potřebujou tam, nebo tam a tak. No tak jsme vždycky šli no. Ti známý byli jako různě, i příbuzní třeba. Jako dost tam bylo Čechů a Slováků no. To jsme se seznámili hned. No takže když manželka nastoupila do té práce, tak tam byla vlastně rok, dva přímo na kuřatech, tam balili kuřata, prsíčka atak. Tam se prostě to kuře rozporcovalo na víc, a tamto šlo tam, tamto tam. Přes agenturu tam dělala. Tam dělala asi rok a půl a já jsem se pak dostal na Poštu, tam se dělala jenom noční, asi tak od osmi večer do čtyř do rána. Tam se třídili balíky, asi jako tady u nás na Poště. Tam jsem dělal rok. Pak to tam nějak skončilo, a ty jsi taky šla jinam, tam to taky skončilo. Holky vlastně už chodily do školy, to už bylo perfektní. No a pak jsme dělali furt až do konce. Monika dělala v prádelně až do konce vlastně, od toho roku 2014. Tři roky vlastně. A já jsem taky pak dělal přes agenturu, to byla polská agentura. Já pak teda dělal v knižním obchodě, ty jsou po celém světě. V Americe to začalo a teďka je to po celém světě. Tam se taky třídily takový ty knihy atak. Nebo se vykládaly kamiony, perfektní práce a já jsem tam dělal hlavně s Angličanama.

Jako nebylo tam špatně. Makat se musí všude, že jo. Ale člověk tam necítil takový to jseš Cigán, tak to tam necítíte. Když jsem hledal práci na stálo, tak tam byl problém s řečí. Protože když chcete jít na ten jejich kontrakt, tak musíte umět anglicky. Musíte pak dělat nějaký test. Člověk jako když rozumí a trošku mluví, tak to je málo, oni chtějí víc. Jako kdybychom uměli, tak já už jsem mohl být no. Už jsem mohl mít práci na stálo. Ale i tak to bylo dobrý. Tam strašně moc lidí dělá přes agentury. A to nejenom Romové, ale i Angličani.

1.2 Jaké jste měl Vy a Vaše rodina ve Velké Británii zázemí? Jak jste Vy a Vaše rodina ve Velké Británii bydleli?

No my jsme šli hnedka k tomu bráchovi, k tomu staršímu, ten už tam byl vlastně asi osm měsíců, byl zabydlený, měl svůj barák, tam máte vlastně baráky, šest místností. Tak nás vzal k sobě. A pak už jsme bydleli sami. Ale taky to bylo přes kamaráda, právě ten mladší brácha, který tam byl první. Tak ten měl kamaráda, který měl známýho chlapa, a ten měl deset až patnáct baráků a pronajímal je. Takže nám takhle sehnal byt, přijel majitel no a odmluvili to a už jsme bydleli. Byl to normální barák. Jednopochoďový barák, prostě jedno patro to mělo. Dole dvě místnosti, nahoře tři. Koupelna, všechno dobrý. Plynový topení. Jako dobrý no. Patnáct tisíc asi to vycházelo měsíčně. Jako když jsme dělali oba, tak to bylo perfektní. Plus teda se pak ještě platila elektrika a plyn. Dalo se. Třeba když jsem odjížděl, tak jsem asi rok bydleli vedle mámy, prostě jedny dveře v domě měla máma, jedny my. Jinak další Romové nebo rodina bydleli jinde no. My jsme měli pronajatý to bydlení od Pákistánky, ale výborná ženská to byla.

- 1.3 Využívali jste Vy či Vaše rodina některých nástrojů sociálního zabezpečení ve Velké Británii? Například zda Vám bylo umožněno získat finanční podporu v případě Vaší nezaměstnanosti a td.

Jo na začátku jsme šli na tu podporu. Nejdříve jsme si tam zařídili pojištění, doktora a pak ten pobyt. Takže na holky jsme brali přídavky. A „working tax“ to vám vlastně dopláceli, když děláte za minimální mzdu. My jsme vlastně dělali za minimální. A když vám to nevychází do životního minima a máte děti, tak vám týdně něco doplácí. To je jako tady, když máte nějaký doplatek na něco. Když se to přeloží, tak je to jako daň ta „working tax“. Nějakých asi šedesát nebo sedmdesát liber týdně jsme to brali jako no. Jeden z nás jen, né oba.

2. Kulturní dimenze integrace

- 2.1 Myslíte si, že se v Británii žije jinak než tady u nás v České republice, jak Vám to přišlo?

My jsme tam chodili nakupovat jídlo k Polákům hodně. Nebo tam byl i slovenský krám, Jánošík se jmenoval. Tam měli úplně všechno. Nebo když jste třeba něco chtěl, tak jste mu řekl, a on vám to další den dovezl. Hlavně léky třeba. Sirupy pro děti vid'. Oni vám tam dají většinou jenom ten Paracetamol a to tam máte na všechno. Jenže my jsme potřebovali pro malou, tak jsme tam šli a on objedná cokoliv. Je to tam celkově takový svobodný. Když máte peníze, tak všude se žije dobře. Tam se tolik neutrácelo. My jsme si tam i ušetřili peníze. Jeli jsme si na dovolenou. Dvakrát vlastně. Jednou na Slovensko. A hlavně holky naše prošly tou pubertou tam, neprošly tady. Tady jsme se báli o holky. Nic tady nevyvedli, nedali se do ty kupy. Jako jo ty děti tam chodí ven, ale třeba v pět odpoledne jsou už doma. Ale necourají takhle. Protože se bojí, i ty rodiče o ty děti se bojí, protože jste v cizí zemi, že jo. Tam nevíte kdo vám, co udělá nebo neudělá a pak nenaděláte nic.

Tam se třeba bere týdně. Tak si vezte, že týdně dostanete šetset sedmset liber, a to je něco. A tady nemáte týdně. A ty lidi tady neumějí vyžít jako tady v Čechách.

Pak ještě je ta zdravotní péče horší než u nás tady. Pokud děláte, tak se tam nic neplatí. Doktoři jsou tam dobrý, ale všechno trvá. Musíte vždycky zavolat, a doktor přijde za dva dny. Je to jiný s těma doktorama tam, péči tam máte dobrou. Ale než se k tomu dostanete. To takhle není dobrý jako tady.

A ten bordel co tam mají, fuj a těch kryš všude. My když jsme tam přijeli, tak oni tam neměli popelnice, oni vám hodili do zahrady pytle každý pondělí. A v pátek jste musel odnést ty pytle. Ale až potom asi za dva roky, dali ke každému baráku jednu nebo dvě popelnice. Jinak tam byl teda bordel strašnej. A voni jak žijou ty lidi tam. Ježiši fuj. Ono tady se říká, že Romové jsou tady špíny, ale tam se na ně nikdo nehrabe. Ty Angličani fuj, a jak jsou líní pracovat. Jsou hrozně líný.

- 2.2 Bylo pro Vás obtížné porozumět britské společnosti a dodržovat jejich normy a pravidla?

Tam Vánoce, jak kdyby nebyly Vánoce. Tady to držeš ty lidi, ale tam né. Já 24. prosince jsem ještě byla v práci, takže oni museli čekat, než přijdu z práce, takže jsme si dělali s nima 25. prosince. Indiáni to mají taky jinak, každéj to má jinak. Jako kdyby nebyly no Vánoce. Ale pak jsme si zvykli.

- 2.3 Komunikoval jste se Vy a Vaše rodina ve Velké Británii anglickým jazykem?

S angličtinou nám pomáhali tam no. Kdo uměl jako, lidi co tam jsou třeba deset let jako, patnáct let. Kluci co tam jako už byli dřív, tak nám pomáhali překládat. Všude na úřadech to bylo nádherný úplně. Tam nebyl žádný problém. Dcerám se velice dobře dařilo ve škole. Jako angličtinu perfektně. To byl základ vlastně, že jo. Tam je to školství lehčí. Pro tu lehčí, tam se smála, co se učili. Tady odešla v šesté

a nastoupila do deváté. Vlastně obě vystudovali obor sociální péče. Monika ta starší, tý už bylo patnáct, tak ta tam nastoupila jakoby na střední, a Kristýna ta měla jakoby základní plus tu střední v jednom. Proto tam mají třináct nebo čtrnáct tříd. Kdyby tam zůstala, tak mohla furt pokračovat dál ta mladší dcera.

- 2.4 Docházelo ve Vaší rodině k uzavírání sňatků během doby strávené ve Velké Británii? Došlo u někoho z Vaší rodiny ke sňatku s jedincem majority, například s Britem, Irem a td.?

No spíš tam takhle všichni už jedou s rodinou. Nebo třeba chlap přijel sám, dělal půl roku a pak přijela manželka s dětma. Ale vždycky tam byla jako rodina. Ale jako takhle ty naše Romové, tak né.

- 2.5 Setkal jste se někdy ve Vaší rodině s tím, že by u někoho docházelo k porušení zákonů ve Velké Británii?

Né to vůbec nevím, my jsme jako žádný problém neměli. A ani jsme jako nic neslyšeli, že by tam nějaký Romové měli problém.

3. Právní a politická dimenze integrace

- 3.1 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o azyl ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne my ne.

- 3.2 Zažádal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny o trvalý pobyt ve Velké Británii? Pokud ANO, byl Vám udělen?

Ne.

- 3.3 Získal jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny britské občanství?

To jsme nezkoušeli. Ale když chcete, tak tam musíte být pět let, musíte pracovat, musíte mít všechno v pořádku, být bez dluhů, a taky ten test. Ale je to nějaký těžší test.

Třeba historie Anglie a takový ty věci. Taky perfektně anglicky musíte umět. Platí se za to nějaký peníze. Ono by stačilo, kdyby to měl jenom jeden z rodiny jako. Ale my jsme o tom neuvažovali. Kór kdybychom tam zůstali, tak holky by určitě šly zkusit ten test. Že by to udělaly jakoby za rodinu. Pět let jsme tam žili, makali jsme, dluhy jsme neměli.

- 3.4 Vstoupil jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny do nějakého spolku nebo politické strany ve Velké Británii?

To né, jako co vím, tak tam chtěli otevřít nějaký komunitní centrum. Jenže my jsme odjízďeli, takže nevím, jak to vlastně dopadlo. Jako jsou tam s lidma zadobře. Jako co jsou Romové tam, tak hodně pomáhají těm Slovákům. Dávají jim věci, jídlo, co kdo má. Prostě naberou hadry atak, a pak to odvezou do těch romských osad. Pak to vysílají živě.

4. Postoj přijímací země

- 4.1 Setkal jste se Vy nebo Vaše rodina s jakoukoliv diskriminací či rasismem ve Velké Británii?

Ne, tam vůbec jako. Já nevím, jestli jste tam byl někdy, ale tam je strašně moc národností. Všichni jsou prostě normální jako. Normální lidi no. Žádný rasismus vůbec ne. Tam na úřadech nedělají jenom Angličani, tam dělá, že jo deset národů. Prostě vůbec. Jako my jsme problémy neměli nikdy ani tady, takže my nevíme.

- 4.2 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity například formou přátelství?

Tak jako poznáte tam pár lidí takhle, že jo, jako šli jsme občas s někým, ale většinou sami takhle jako rodina. Spíš jako jsme byli všichni takový rozházený, takže jsme se občas takhle sešli u někoho třeba.

- 4.3 Navazoval jste Vy nebo Vaše rodina nějaké kontakty s Brity ve Vašem zaměstnání?

S Indiánama jsme se tam nejvíc bavili. Tam jsou hodně Indiáni, Pákistáni. Černoši s Pákistánama nevycházejí dobře. Oni si mysleli, že patříme k nim, že jo. Protože jsme taky tak tmaví. V pohodě. Ta fabrika byla vlastně celá Pákistánců no. Nebo jako i těch Indiánů.

- 4.4 Byli jste Vy nebo Vaše rodina v kontaktu také s ostatními Romy?

Tyjo tam jich je. Strašně moc jich je tam. Z celý Český republiky, taky i ze Slovenska. Jo jako jo byli jsme s nimi v kontaktu, tak spíš v práci že jo.

Jako že bychom všichni spolu chodili někam na zábavy, to ne. Jenom jednou za čas. Taky tam český Romové pořádali zábavy. Já nevím, co všechno dělali. Diskotéky tam dělali. Měli tam i krám jako svůj. Ale většinou tam jsou ty polský krámky. Ale jinak ty Romové jsou tam hodně spojený no. Jako držež spolu. Taky je to tím, že prej zabili dvě holky cigánský, někde v Sheffieldu. A hnedka se vybíraly peníze, na ten pohřeb, převoz atak. Romové drží pohromadě. Ale strach tam je furt. Jako večer je to tam nebezpečný.

- 4.5 Pomáhali jste nějakým způsobem Vy nebo Vaše rodina také ostatním Romům? Pokud ANO, tak jakým způsobem.

No tak jako my tam byla velká rodina. Takže furt se jako někomu pomáhalo. Manželka tam měla všechny bráchrové, šest bratrů celkem. Pak tam měla mámu a tetu. Já tam měl ségru zase. Já tam mám ségru furt. Tý jsem pomohl vlastně. Ona tady byla v dluhách, takže asi po pěti měsících, co jsme tam byli, tak jsem vzal ségru k sobě. Bydleli u mě, prostě to samý. Byli u mě, našli si práci, vydělali nějaký peníze a šup už šli do svýho. A jsou tam do teďka.

Motivy návratové migrace z Velké Británie

1. V jakém roce jste se vrátil Vy a Vaše rodina z Velké Británie do České republiky?

Vrátili jsme se 15. března 2017.

2. Proč jste tedy z Velké Británie odjeli zpět do České republiky? Co bylo tím impulzem?

No nejhlavnější důvod byl ten, že dcery chtěly domu (smích). Už tam dochodily školu a jedna už teda dochodila školu, a ta mladší ta ještě chodila do školy, ale že šla ta starší domu, ta už měla taky svoji rodinu tam, že jo (dítě), ta chtěla jít sem, no tak ta mladší chtěla taky domu. Tak jsme šli no. My už jsme věděli předem, že půjdeme domů, poslali jsme si peníze sem, tady nám brácha zařídil byt od majitele, on přijel a podepsal to. Zařídili jsme si práci, letěli jsme zpátky, tam jsme si naložili nábytek a všechno a letěli jsme domu. Museli jsme odhlásit tam všechno co je. Vrátili jsme byt a jeli zpátky. Práci

jsme tu už měli zajištěnou, takže hned jsme pracovali. Přijeli jsme 15. března a 1. dubna jsme nastoupili. Hnedka jsme nastoupili tady do práce no. Kdyby dcery nechtěly zpátky tak tam asi zůstaneme. Chvilku asi jo, ale když ta starší odjela s malou, tak by to nebylo už ono. Tahalo by nás to domu za ní.

Kdyby mladá neměla rodinu, tak tam zůstaneme. Jako zažil jsem tam pár Romů, co se vrátilo zpátky do Čech, ale nejenom tam, ale i na Slovensko. A za dva až tři měsíce byli zpátky. Asi tady neumějí žít.

3. A co Brexit? Hrál v případě Vaší rodiny nějakou roli? Co si o tom myslíte?

To nedopadne. Oni neodejdou. Já tomu nevěřím, že by odešli z unie. Hodně lidí to tam určitě nechtělo. Jinak když ten Brexit bude, tak Romové půjdou domu, co jiného jim zbývá.

Transnacionalismus

1. Byl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii v kontaktu s ostatními členy Vaší rodiny v Česku či jiných zemích?

- Pokud ANO, tak s jakými členy rodiny jste byli v kontaktu? Kde přesně žijí? Jakým způsobem a jak často jste byli v kontaktu?

Ano, furt jsme byli v kontaktu. I s rodinou co je na Slovensku. I s rodinou co je tady ze Šluknova. To víte, že vám každé volá, jak tam je. Člověk aspoň něco zkusil, pět let je pět let. Ale doma je doma.

2. Navštěvoval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během pobytu ve Velké Británii také Českou republiku? Pokud ANO, jak dlouho návštěva trvala?

My jsme sem jeli dvakrát, jakoby na dovolenou, u bráchy jsme byli. A jednou jsme jeli k tetě na Slovensko. To jsme letěli. Na Slovensku máme velkou rodinu.

3. Jak jste prožívali odloučení s Vaší rodinou, která zůstala v jiné zemi?

Jo jako stejskalo se nám, taky jsme si říkali, já teď by jsme byli tam a tam (smích). To víte že, přijedete do jiný země, a teď první dny. Holky brečely, nechtěly tam být. Bylo to jiný než si člověk všiml.

4. Docházelo během pobytu Vás a Vaší rodiny ve Velké Británii k zaslání finančních prostředků ostatním členům rodiny do České republiky či jiné země? Pokud ANO, jakým způsobem se peníze posílaly domů? Bylo to přes známé, příbuzné, banku či agenturu?

To u nás ne, ale spíš co kamarád nebo více kamarádů co jsem s nima v práci dělal, byli hlavně ze Slovenska jako Romové.

Oni tam mají doma baráky, že jo, tak posílali peníze domu dětem, nebo bráchovi peníze, a ten jim vlastně dělal na tom baráku. Za ty peníze si dělají baráky. Jeli tam třeba jednou za rok na dovolenou, omrkli to. Ten je tam do teďka ten kamarád.

5. Využili jste Vy nebo Vaše rodina nějakým způsobem finanční prostředky získané ve Velké Británii po Vašem návratu v České republice?

(bez odpovědi)

6. Udržujete Vy nebo někdo z Vaší rodiny v současné době kontakty s někým z Velké Británie nebo i jiné země?

No já tam mám sestru a pak ještě bratrance. Jo občas si voláme a píšeme. Když je čas. Daří se jim tam, když ještě neodjeli, tak asi jo. Tam když je práce, tak je to dobrý. Oni si tam už zařídili důchody, takže berou důchody. Ted'ka je doma naše holka asi tak dva měsíce, chvíli tam byla a říkala, že už to tam není tak dobrý právé. Že i tý práce je tam míň.